КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Массо а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган

(С В Е Т)

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ | 133 (4434). | ЕРА, 6 ноябрь 1970 шу. | Мах 2 кеп.

КПСС XXIV съезда накъадолхаш

КЪОВСАМЕИ КОТАЛОНИЙИ СИЙЛАХЬ НИКЪ

ДЕГ ТIАРА ДАЬКЪАЛА БУВЦ

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, ССР Союза Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дег тIера даькъала бувц Удмурте белхалой, колхозхой, интеллигенци, берриге къахьегамхой дезача денца — Удмуртски Автономни Советски Социалистически Республика хьаль шовзткъе итт шу дизарца.

Сийлахь - Йоккхача Октябрьски Социалистически революце, йоьх кхоьршал тIа, ерлангара денз хийцай Удмуртски халкъа кхел, мукъадаьккхад из социальни къаьмни Iазапах, шорра тоьнаш хьайийллай паччахьалкхен, бахама, культурин строительствано. Вай мехкан деррига халкъаца цхьана къовсами коталонийн сийлахь никъ хьабенеб Удмурте къахьегамхоша. Цар хьинаре къовсам поаттебаьб Советски Iедал оттавар духьа, хьинар ца кхаьдаш къахьийгад къахьарча пятилетний шерашка, къонахчали турпалалли даьхьенхад Сийлахь-боккхачу Дай-мехкан тIема фронташка, тхьан а дизза декъа поац коммунизм хьаьлара гIулакха дикъ.

Дiадахача ах бIаь шера Удмуртски АССР къахьегамхоша Коммунистически парте куьгалца, эрсийн вай Даькъи къычум халкъаша дача вежарий новкъосталах мог гIортела а ша, тIехьдбисари къели дiадаьккхад, дикка толамаш даьхад экономикин культурин дегIанхуалача. ЧIогIгIа дегIаена промышленность, боккха социалистически юрта беахам а болаш йола республика а кхина дIаэттай Удмурти. Советски Удмурте индустриальни сибат тахи хьахьюх металлурги, машиностроени, приборестроени, хIаьта нштта дегIана автомобилестроени мехиадьтта доахари санна долча норттерча двкъаша. Хьалха латтача техникаца кийчъьь йолча колхозаши совхозаши шерагара шерага толе лаьтта лападаро культуро, юртбахама культурай хьувкъам айбу, хьайбай продуктивность лакхъю, дуькъегIа доах алат, дуьх, шура, хьийсла юртбахама продукци.

Шерро дегIаенной просвещени, Iилма, литература, искусство, хьалхьхийнай ньюмах йолча бокхлой илаева, колхозни ахархой, интеллигенце кадраш. Халдакза ласкху халкъа культурен материальни тарри.

Удмуртски АССР къахьегамхоша карагIдьннараша, материальни духовни ашкар тоьдиларе берригачо советски неха дег тIера дикахетар ду. Къынта хьегьюх КПСС ленински къаьмий политика, советски общественни паччахьалкхени строй тахар, СССР халкъий доьзалдоьца деттигIаж.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, ССР Союза Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дег тIара даькъал бувц Удмуртски Автономни Советски Социалистически Республика къахьегамхой денкхача правительстваьни совгIатаца — Октябрьски революце орденца, хьанхайнаду, республика белхлоша, колхозхоша, интеллигенца партийни организаце куьгалца экономикин культурен дIахо айар, общественни производство эффективность лакхъяр, Iилма технически прогресс сихьяр духьа дIахо а тIеIортта къовсам, поаттаберголгах, коммунизм хьалъеча мерда толамаш довхаргдолгах, КПСС XXIV-ча съезда база бовттIача тайпара кюьегIоргболгах шеаш чIогIгIа дег тийшо хилар.

(ТАСС).

Удмуртски АССР-а — Октябрьски революце орден

Коммунизм хьалъеча даькъа толамаш бахьан долаш а Удмуртски АССР хьаль 50 шу дизарца дувзаденна а СССР Лакхехьарча Совета Президиумо Октябрьски революце орден еннай Удмуртски Автономни Советски Социалистически Республикана.

(ТАСС).

Марийски АССР-а — Октябрьски революце орден

Коммунизм хьалъеча даькъа толамаш бахьан долаш а Марийский АССР хьаль 50 шу дизарца дувзаденна а СССР Лакхехьарча Совета Президиумо Октябрьски революце орден еннай Марийски Автономни Советски Социалистически Республикана.

(ТАСС).

СИЙЛАХЬ ИСТОРИЧЕСКИ НИКЪ

ДЕГ ТIАРА ДАЬКЪАЛА БУВЦ

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, ССР Союза Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совета дег тIара даькъала бувц республика белхлой, колхозхой, интеллигенци, берриге къахьегамхой дезача денца — Марийски Автономни Советски Социалистически Республика хьаль шовзткъе итт шу дизарци цунна Октябрьски революце орден лларцен.

Сийлахь - Йоккхача Октябрьски социалистически революце, йоьх кхоьршал тIа, марийски халкъ, Росси берриге халкъаш а санна, социальни къемани Iазапах мукъадаьккхад, шорра никъ хьабийллаб цунна экономикин культурен дегIанхуалара. Коммунистически парте куьгалца сийлахь исторически никъ хьабенеб Марийски АССР къахьегамхоша. Цар хьинаре къовсам поаттабаьб Советски Iедал дIаоттадари чIогIдари духьа, къонахчал долаш лийтаб уж граждански Сийлахь-боккхача Дай-мехкан тIемий фронташка, дизза лакъа лаьцад социализм хьалъеча.

Марийски АССР хьалхо — ленински къаьмий политика чакхьлинхара къьегта тешал. ЦIанкха а кана ца йоалаш къен тIехьайнсан хинна край эосийн СССР къаьмни калкъаша дахьалта йолча гIейлен духье денцеш вамарашха новкъостал дар бахьан долаш чIогIгIа дегIаена промышленность а боккха механизированни социалистически юрта боахам а болаш йола республика а хинна дIаэттай дIадахача уxх ах бIаь шера. Хьалха масзаха ах пуьтарни предприяти шера йоаши химиче промышленность хIинз пархара наттам дIалоац машиностроене, приборостроене, радиоэлектроника, кьу чакхъяхара. Денкхий хуьаммаш хиннад юрта боахаме. Из техническени кийчбь ба, лаьтта лападаро культура тоеннай, юртбахама культурай хьувкъам айбеннай, общественни хьайбай продуктивность лакхъеннай.

Дикка хIинаш карегIаьннна Iилман культурен дегIанхуалча. Республика хьаьлй школай, юкъерчен лакхерчен дешара заведенай шерра сеть, толаме дегIаух литературен искусством. Халдакза лакхлу халкъа культурен боахам материальни тарри.

Парте XXIII-ча съезда, КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачаш а еш, республика къахьегамхоша къовсам поаттабу общественни производства эффективность лакхъяр, Iилмо - техническени прогресс сихъяр духьа, пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяр духьа.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, ССР Союза Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето хьанхайнаду Марийски АССР къахьегамхоша партийни организаце куьгалца дIахо экономика, культура дегIанхуалача кхы тIа а толамаш доахаргделгахи коммунизм хьалъеча карагIаьннача мердача хIамаща КПСС XXIV-ча съезда уж кюьегIоргболгахи шоаш чIогIгIа дег тийша хилар.

Товарии продукци арахецара пхе шера плар кхоачашъяьй Грозненски химически комбината № 133 — 135 йолча цеха коллективо. ХIаьзлехьа планал совгIа арахийца товарни продукци итташ эзараш соьмий мехьа а. Къаьстта дика къахьег дига аппаратчикаша ия. Дорошкова, Скляренко, Ленева, Ефремова, Колтунова, кхычар. Цар массане а коммунистически къахьегама ударниш яха сийлен цIи лелаю. ХIаьта укх шера царна еннай «За доблестный труд» яха Ленински юбилейни медалаш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) Г. Дорошков, З. Скляренко боккхагIйола аппаратчикаш И. Ленев, Ф. Ефремова, Ю. Колтунов даькъача къахьегама толамашка хьежаш ба.

С. Хутаева сурт.

Яхье котало яккхарах

Юбилейни шера гуракь кечи культурай дикагIдаза фу Iалашьхача боахаьний агрономашта паччахьалкхен маьхах «Москвич», «Запорожец» маркаш йола машинаш лойка аькъ отталар совхой республика юртбоахама министерства.

Цу яхье хьалхара моттиг лаьцкхар Гудермесски Наурски районни юртбоахама управлений керттерча агронома В. И. Копаева Д. Ф. Пилипенкоси. Из толам баккхарах В. Копаевна «Москвич» елар, хIаьта Пилипенкона «Запорожец» кхачар.

Дукха ца йоацдал-мах беча организацешта «Москвич» машинаш доаттIа яха дIадахийтар Шаьла района Джалка совхоза керттерча агронома А. Алаудинова а. Цуьна хилча шиъ доалаш «Москвич» хургья цуъ а.

Пятилетка тIеххьарча шера чуэца лаьрхIа соахк гуракь дийна ялат, лакха кондици йолча цхьоалгIча классах фу а тоссаш дерах, 3700 гектарах хIаране тIара юкъера лаьрхIача 24 центнер ялат чуденад «Джалка» совхозе.

Н. ОЛИМПИЕВ.

Грозненски швейно-производственни объединене № 3 йола филиал хьайийлла 10 бутт мара бац. Укхаза болх беш 150 болхло ва. Царга юкъе 120 моторискха а. Укхаза хьаю дешархой дачеш. ТIеххьарча бетта план цехо 114 процент кхоачашъяьй. 9 бетта фенало тахкашка дIаахьиттай 63 эзар бероЙ хача.

СУРТА ТIА: дикагIйола мотористе Бархикхоева Марем.

С. Хамзова сурт.

Пхе шера план— ханал хьалха

КПСС XXIV съезда сийна къахьегаме вахте эттача Новогрозненски мехкадьтте чекхдоахача завода технологаш духха хIана ца эшшаш пхе шера план кхоачашъяьй. Къаьстта дика къахьег А. И. Дегтев керта латтача установка коллективо. ШинагIча маьбре денз тIайоегIача пятилетка четах продукци арахецаш я из. Мутта дика къахьегаш я ин. Калесникова, Пирикс керте латтача установка коллективо. Цар пхе шера задани кхоачашъяь дукха ха я. ХIаьта укх деношка кхоачашъяьй цар 11 бетта план а.

Л. БАГРИНЦЕВА.

БОККХА ТОЛАМ

КПСС XXIV съезда къхьадолхача Грозненски радиотехнически завода болхлоша боккха къахьегама толам баьккхаб. Укх деношка цар кхоачашъяьй товарни продукци арахецарен продукцена реализаци ярен пхе шера план. Толамца кхоачашдаьд завода коллективо тIанйна социалистически декхараш а. Планах лаьрхIачул совгIа арахецаргья массехк миллион сома мехьа продукци.

Г. АРАКЕЛЯН, Грозненски радиотехнически завода директор.
И. ХУДОЛЕЕВ, парткомо секретарь.
П. БАЛЮК, профсоюза завкома председатель.

Кхаш леладерий цIейна хьалхара вахта

ХьалхалдагIача дезача цIей сийна къахьегама вахте а этта юрта боахама белхаш сихагIа чакхдаха гIерт республика механизатораш.

1970 шера 2 ноябре ерригача республике чуэцанза йиса хьажкIаш 4,5 эзар гектар я. ЦунагIа 3 эзар гектар кхоач Наьсарени Сунженски районашта.

85 процент шекара свекла чуйийна аьнкай. Чуийца йоалаш латт из культура Урус - Мартана, Гудермеса районашка. Эггара лакхатIа ба цуй хьувкъам Урус - Мартана боахамашка. 286 центнер шекара свекла чуийцай цар хIара гектара тIара.

Цхьабакъда хIана а чуэцаназ 600 гектар свекла а Шаьла районе.

Планах лаьрхIачох 98 процент дIадийпад гуракь дув ялат, 162,3 эзар гектар да из. Ялат дIалера план тIехкхоачашъяьй Грозненски, Гудермеса, Надтеречни, Наурски, Урус - Мартана районаша.

ДукхагIйола культураш чуийца эзар бахьан долаш шорта техника хьожде йиш хургья хIана латташ ахара. Ерригa республика хьийцача аькха лаьтта 103 эзар гектар да е планах 59 процент.

Республика юрта боахама къахьегамхой декхар да дерригача халкъа хела цIейн къахьегама толамашца деэдар.

1970 шера 2 октябре республике лаьтташ ахарах йола СВОДКА

Районаш	процентаща
Ачхой - Мартана	57
Ведана	30
Грозненски	63
Гудермеса	76
МалгIабика	43
Надтеречни	63
Наьсарен	39
Наурски	74
Ножай - Юрта	48
Советски	79
Сунженски	54
Урус - Мартана	59
Шаьла	68
Шелковской	45
Грозный	83
Ерригача республика	59
1969 шера 3 ноябре хиннар	55
Колхозаши совхозаши	59
«Скотопром» совхозаша	51
«Грозвино» совхозаша	62
«Консервплодоовощ» объединене	74

Советски Социалистически Республикай Союзаи Финляндски Республиканен юкъерча, 1948 шера 6 апрелерча, доттагIала, цхьана гIулакхаш леладара, вIаши новкъостал дара хьакъехьарча Договора ха дIаьхьярах долча протокола ратификаци ярах дола

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Ратификаци яра СССР Министрий Совето хьачуденна Советски Социалистически Республикай Союзаи Финляндски Республиканен юкъерча, 1948 шера 6 апрелерча доттагIала цхьана гIулакхаш леладара, вIаши новкъостал дара хьакъехьарча Договора ха дIаьхьярах долча, 1970 шера 20 июле Москве кулгаш яздьча СССР Лакхехьарча Совета Союза Советен Къамий Советен кхыча мехкашарча гIулакхашта йолча комиссеша къоабалдаьча а протокола ратификаци йойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1970 ш. 3 ноябрь.

ДИКАЧА ЛОАЛАХОЙ ГIУЛАКХИЙИ МАШАРЕИ ДУХЬА

1948 шера 6 апрелера доттагIалах, цхьана гIулакхаш леладарах, вIаши новкъостал дарах долча Договора ха дIаьхьяра хьакъехьарча СССР-ан Финляндски Республиканен юкъерча протокола ратификаци яьй СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 3 ноябре. 1970 шера 20 июле Москве кулгаш яздьа протокола, СССР Лакхехьарча Совета Союза Советен Къамий Советен кхыча мехкашарча гIулакхашта йолча комиссеша къоабалдаьд из.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума заседани хьайийллар Н. В. Подгорне.

Советски правительства тIадилларагIа хоам бир СССР кхыча мехкашарча гIулакхий министра А. А. Громыкос.

СССР Министрий Совето, цхьар А. А. Громыкос, ратификаци йита СССР Лакхехьарча Совета Президиумага хьачулу 1970 ш. 20 июле Москве кулгаш яздь, доттагIалах, цхьана гIулакхаш леладарах, вIаши новкъостал дарах долча советско-финляндски Договора ха дIахорча 20 шера дIаьхьяра хьакъехьара протокол.

СССР Лакхехьарча Совета палатай кхыча мехкашарча гIулакхаште йолча комиссешкара къамаьл дир Къамий Совета кхыча мехкашарча гIулакхашта йолча комиссе председатела Б. Н. Пономарева. Цо аьлар, 1948 шера договор аьй къилбаселехьарча лоалахочуншарча гIулакхаша оалангара дена лостам бара, дикача лоалахой бувзамаш тоадара масса тайпарча дракъошка вIаши шерра цхьана гIулакхаш леладарай дика лара а хинна дIаэттад. Финляндеца договора лара тIа доттагIал гIехь цхьана леладу гIулакхаш чIоагIдарах дегIанхуларах тIаерзаь политика — из цIаккха а хувцалургбоаца Советски Союза Коммунистически партен Советски правительствай принципиальни никъ ба, ленински арахьара политически принципаш практике лерагIа чакхъяхарах, тайп-тайпарча мехкашта халкъашта юкъерча гIулакхий дешаца дикалга дIалаче керда, социалистически никъ лелабарах хьайнна гуччахьаьо хIама да.

Из а боккха политически доархIам болаш я советско-финляндски гIулакхашта а, бIаргча хьайнача дувен халкъашта юкъерча гIулакхашта а, эггара хьалха Европерз политически климат тоаяра, цкъача новкъоста Л. И. Брежнева 1948 шерарча договора хе дIаьхьяра ена оценке хьалладара мел эша бахьанаш долаш ба советски халкъа еккалаш.

Протокола ратификаци ярах дола дош дувца болалу СССР Лакхехьарча Совета Президиума членаш.

Къамаьлаш даьраша массава цхьатарра раьза а волаш хьалльхар советско-финляндски договора ха дIаьхьярах долча протокола ратификаци ярах йола предложени.

Дош дувцара итогаш дир СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорне.

Советски Союзаи Финляндеи юкъерча доттагIала, цхьана гIулакхаш леладара, вIаши новкъостал дара хьакъехьарча Договора ха дIаьхьярах долча протокола дош дувцаш, аьлар ноц. Н. В. Подгорне, белгалдаккха лоагIа из договор а дIахо цуй ха 20 шера дIаьхьар а боккхача политически лоархIаме хилар. 1948 шера 6 апреле кулгаш яздьача советско-финляндски договоро чIоагIа лардаш еннай цхьана советско-финляндски гIулакхаш леладара, дика аьттув боахк Европа къилбаселехьа машар лоаттабара гIулакха.

МоттагIча кхы тайла укхла йоалаш вотча саго шаьра кхетаду, белгалдаьккхар Н. В. Подгорне, обороннельни маIан долаш дола договор молагIча кхыча халкъа е паччахьалкхена духьала дерзадаь ца хилар. Договоро дерхIача кертеорахеш наI сенах латт вьлча, из латт, Европа къилбаселехьарен Балтийски форда басейнерен, еррнгача европейски континентера хьал шийн метте чIоагIа доаттадара дикка новкъостал дарах.

Советско-финляндски договора ха дIаьхьяр, белгалдаьккхар ноц. Н. В. Подгорне, дикка лоархIаме хилар, хIама да Советски Союзо дуьнен халкъашта юкъерча кхоххаш дIаьхьяра, Европерз хьал тойдара, дуьне кхыча паччахьалкхенаша шерра цхьана леладу гIулакхаш дегIадоаладара тIадерзадаь хьегача къих.

Предложени ду 1948 шера 6 апрелерча доттагIала, цхьана леладеча гIулакхий вIаши новкъостал дара договора ха дIаьхьяра хьакъехьа СССР-ан Финляндски Республиканен юкъе оттадьча протокола ратификаци ярах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ тIаэца.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума членаша массава раьза а волаш чIоагIду протокола ратификаци ярах дола Указ. Н. В. Подгорне кулг яздир СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указан ратификационни грамотанел.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо къоабалдир ЧССР-ен СФРЮ-н яха хиннача СССР Лакхехьарча Совета делегацей гIулакхаш.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо дийнар СССР Лакхехьарча Совета эргIанна йоагIа сесси гулъярах дола дешар.

(ТАСС).

Г. ГРОЗНЕ РАЙОННИ ХАЛКЪА СУДИЙ ХАЛКЪА СУДАХОЙ ХОРЖАМАШТА ЙОЛА ХОРЖАМИЙ ОКРУГАШ ВIАШАГIЙОХКАРА ХЬАКЪЕХЬА

«РСФСР районни (городской) халкъа судий хоржамий хьакъехьарча Положене» 15 «а», 13 статьяй ларда тIа а 1970 шера 26 октябре арадаьннача Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа е Ленински, Заводской, Октябрьски, Старопромысловски районий къахьегамхой депутатий Советий исполнительни комитеташа решени тIанйнай город Грозне районни халкъа судахой хоржамашта йола хоржамий округаш вIашагIйохка.

Укх хоржера хоржамий округаш вIашагIъеххой города территоре тIа йоагI-йоагIача райисполкомий решенегIа хьачь лохе ювцаш йола хоржамий участкаш юкъе а хьош:

ЛЕНИНСКИ РАЙОНЕ

1 № йола Северни хоржамий округ № № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 йола хоржамий участкаш юкъе а хьош.

№ 2 йола Краснознаменни хоржамий округ № № 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 йола хоржамий участкаш юкъе а хьош.

№ 3 йола Пионерски хоржамий округ №№ 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30 йола хоржамий участкаш юкъе а хьош.

№ 4 йола Калинински хоржамий округ № № 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37 йола хоржамий участкаш юкъе а хьош.

ЗАВОДСКОИ РАЙОНЕ

№ 1 йола Нефтезаводской хоржамий округ № № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 йола хоржамий участкаш юкъе а хьош.

№ 2 йола Кировски хоржамий округ №№ 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 28 йола хоржамий участкаш юкъе а хьош.

№ 3 йола Центральни хоржамий округ № № 9, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, йола хоржамий участкаш юкъе а йолаш.

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНЕ

№ 1 йола Железнодорожни хоржамий округ № № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 21, 22, 23 йола хоржамий участкаш юкъе а хьош...

№ 2 йола Мичурински хоржамий округ № № 8, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 35, 36 йола хоржамий участкаш юкъе а хьош.

№ 3 йола Новопромысловски хоржамий округ № № 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, йола хоржамий участкаш юкъе а хьош.

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНЕ

№ 1 йола Ташкалински хоржамий округ № № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 17, 23, 24, 25 йола хоржамий участкаш юкъе а хьош.

№ 2 йола Нефтемайски хоржамий округ № № 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 26, 27, 28, 29, 30, 31, йола хоржамий участкаш юкъе а хьош.

Отчетно-хоржамий партийни собранера

КЕРТТЕРДАР— ИХЕТАМА БОЛХ

Шеча доллара шерачара юртбоцанаш артель — Сунженски районе хьалха латтача бакхамех цаl. Уннаьи ханал хьалха кхоачушдина дистанцаран хьайбанийн продукци лакхарен кхачахьалкхенга йолкарен 5 шера хила. Ер юртбоццана шу а тоьане чакхдовлахьех боьца воггоза къахьегочихой.

Хетилу, хьалха даттача боьцама партийни организацане партийни болх а дика хила бела аьлла. Пхьабокхьа ухлада шита лийсдендаца. Укх, денояхь хиначу отчетно - хоржамий партийни собране докладчика колхоза парткома секретара вов. Ярмила сакки, нитта къаьмаьлаш дахча коммунистий а мукlарах де дийнар, партбюро дукхха шенханттара хlамаш карара дуьлийта хилара. Хlьата царех керттердар — вахана беча ихетама балха боврам лоха хилар. Геттара вела баьб идеологически болх. Отчет луча юкъаг1а колхоза къахьегамхоита йоцхна лекцеши я докладаш ерригаш а 29 мара яц Уж геттара кlезига я. 10 сагах латташ политинформаторий группей 16 сагах латташ агитаторий коллектива я парткоме. Хlьата а нагахьа шоашта дагадехача мара беседанаш политинформацеши яьц политинформаторашен агитаторашен.

Тракторни бригадашкарча коммунисташта ин. Кузнецовашен Чалхайх дош хета идеологически балхах. Шалзагlча тракторни бригадера красни уголок теса йита лете. Вlеха я цу чу, плакаташ [illegible]

Ялтан чуьйна дьлина дукха ю я. хlьата пхьацдайолча моттигашка шоаш дахкхача тайпара хьалтеха доахх сихаг1а ялтан чуоцара тlахьехаш дола леэуягаш.

Шlакхха а дий лаппальа эрадьинадаш холлоне сатирически кхета.

Башка - дика клубин здани я боахаме. Кинофильмаш хьукалага мара кху тайпа культурно - массови болх цу чу беш бац. Художественни самодеятельность вlашагlьехадаш. Библиотека яц колхозе.

Ше кьамалх деш коммуниста нов. Омельченкос аьлар, хьаккийтоварни ферме геттара кlезига. хул беседаши политинформациеши, къахьегама листокаш арахецаш.

— Доалах леладеча ферме, — аьлар коммунист йолча нов. Дубинцевас, — гойтара агитаци яц. КПСС XXIV-чa съезда даха доагlача тайпара нахкъадаара тlахьехаш дола лезуягаш, плакаташ [illegible]

Цеховой 3 парторганизаци я колхозе, цхьабакхьа, болх шоашта могача тайпара бальбац цар. Нагнагахьа мара яц партсобранеш. Цу т1а а къаьст-къаьстача коммунисташа дисциплина телхаьй. Эхь тlаххоачадеш дола весал доалалир кхаш леладерий цеховой парторганизацие секретаренов. Выродова. Кхоэль гулбьо коммунисташ собране, хlьата халла дназлагla гулбича мара хиланзар яз. Цхьабола коммунисташ собранеца шоай тlулахх доацаш саина багlаш хул, хьал а гlувттам къамаьлаш дац.

Ше кьамаьл деш коммуниста нов. Яненецкаяс геттара нийса аьлар, боахамо дахьа пхьалола толамаш кlалхара хlийле неза йолаш да, са дуаш, шогlа детташ, халача балийца кхы льагl да делийташ дlехьон да, нахаца хадама уйла тla а хлийта беча кхетама балхаца хьалдоаттадеш а доацаш. Цу тlулакха шенхантта уйла тlахьийта еза парткоме. Кlезига терко хьй партком пропаводстве хьалха латтараш КПСС мутlарашта юкъеоэара дета. Отчет луча юкъаг1а КПСС члений кандидатала хьачуийна цхьа сиг мара вац.

Коммуниста нов. Кумаритова дийцар шурий - товарни ферма шоаш lаьша мишта койтью: корашта киагаш тохад, тхов тоабаь бала боалл.

Коммуниста нов. Кравцовас дийцар халкъа тlахьожама группа балхах. Хадданза проверкаш льй халкъа тlахьожамхоца.

Собране вар КПСС Сунженски райкома секретарь К. Ц. Арнстов, цо а къамаьл дир цига.

И. ГУЗЕЕВ.

МОСКВА. Йоккха советски 100 предприяте дакъа лоац ВДНХарча «Машиностроение» яхача павильоне хьайийлача «Ixамни ларда т1а вlашт1ехьбаьнкха къахьегам — еза-йоккхача, энергетически, транспортни машиностроене Министерства предприятешка» яхача тематически выставке.

Выставка уйла тlаоз Москверчеи кхача городашкарчеи дукхача специалистий.

СУРТА ТIA: выставка атаро доархlамег1арча экспонатех цаl— «Лидер» яха центральни диспетчерски пульт. Телевизионни камерах, конвейерий балха кертторча хьажамий автоматически регистраторах, доархlамера хоамаш тlеэдеча магнитафонах, бузама кхаь каналах — телефонах, селекторах, радиох а хlьата митта хьалоне шифрах хlара цеке боьеониш ваханийача продукцеца кийсье бен хулийташ болчо контрольни устройствах а латт система.

В. Савинова сурт.
ТАСС фотохроника.

ТОРОНЕХ ПАЙДА ЭЦАРАХ ХЬАХИННАР

«Производства резервах пайда эцията тоьдарен халкъа боахамо экономе режим ч1оаг1ъяреш хьехьара» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо арадаьлачул тlехьаг1а производства резервах бцза пайда эцара а кхонбара а тlаерзаь дукха мероприятеш хийчхьай Малгlабинерча мехкдаьттахоша, бурувдеттарашa. Цар белгальалкхар 168 мероприяти. Льерхlадар шу чакхдалалехьа плана совгlа 230 эзар тони мехкдаьтта дакха, планал совгlа 3100 метр бурув тоха, 3,2 миллион киловатт-сахьат электроэнергии материалаш кхоe, пачхахьалехьна 150 эзар сом пайда бе.

Мехкдаьтта промыслови управлене вlашагlьелла я белгальалхьа мероприятеш мишта чакхйоах хьежаш тlахьожам лоаттабеш йола комисси. Белгалдаккха деза ша март бетта дешa производства резервах пайда эцилга тоадара дукха балхаш даь хилар. Из бахьан долаш дикка тоаденнад управлене коллектива технико-экономически хьеххамаш. Продукцеца реализаци яра нийс бетта плани тlехкхоачашъяьй. Ер шу деладелча дена планах лаьрхlачул совгlа дальнха мехкдаьтта 50 эзар тони совгlа да. Дикка тоабенаб газах пайда эцара болх а. Ше шу хьалха лаьттан ченашкара хьайоаг1ача газах еррига пайда эцаш хинна газ 20 процент мара яцар, хlьата хlана пайда эцача газа боарам 70—80 процентага кхаьчаб.

Керттерча дакъе мехкдаьтта луш ярш нелоен скважинаш я. Укх тlехьарча хана цу скважинашкара мехкдаьттаца хьадоагla хий дукхагlа хул, из бахьан долаш телхаю технологически режим а. Цу тайпара гlулакх да нийсдалийтара чакхъяьнкха еза 40 мероприяти. Хlьата хlанзалехьа болх беш скважинашка чакхъяьхарах 60 геолого - технически мероприяти я. Царех 39 мероприяти чакхъяьккхар В. И. Ленина орден лелаг1а цхьоалаг1ча промысле. Цо торо хилийтай хьадоаккха мехкдаьтта 121 эзар тони совдаккха.

Дукха ха йоалаш мехкдаьтта ца луш сецар № 750 йола скважина. Призабойни закона кислотни обработка а еш, цу скважинерда тlоанашкара мехкдаьтта даккха доладир. Хlара дийнахьа бусi 140 тони мехкдаьтта а луш болх беш я скважина хlанз. Нитта балхаш дарах шоаза лакхьенай № 830 йолча скважина дебит а. Цу промысле дика вlашт1ехьбаьккхаб карагано - чокракски тlоанашка газе хийн чу а ухийташ хьадоаккха мехкдаьтта совдаккхара болх. Дlадахача шера нийс бетта мехкдаьтта тlоанашка чудахийтачул 30 процент дукхагlа хий чудахийтад укх шера цу юкъа. Нитта боккха пайда а беш йола мероприятеш чакхъяьхай кхоалаг1ча промысле.

Дукха балхаш даьд бурув тохача керда резервош тахкара а. Кийч а еш эргайоах скважиннай конструкцеш, цар дикка пайда беш хилар гуча а даьннад. Бурув тохаш йолча №№ 11, 896, 894, 899 скважинашка пайда эца болабаь керда технологех. Из бахьан долаш хlара бетта кходенш дола ахча 20—25 эзар сом да. Кlоарга скважинашта бурув тох эламиг диаметр йолча оставица, цу мероприяте вlашт1ехьдалийтад дукха утамедитель кхое. Буровойн из хlара денига учет лелаю бурув тохара балхакхна дlабоза нах леза ба хьожаш. Конторе вlашагlа а елла болх беш я прокатно - ремонтни цех, цо кхоачашу бурувдеттарий заказаш. Цу гlулакхо а дикка пайда баьб контора коллективана. Сихаг1а хьалъе вlашт1ехьдоал буровойш, хlара буровой хьалъеча дlайолха хьун материалаш 15—20 кубически метр кlезигъенай.

Мехкдаьтта промыслови управлене электро - монтажни цеха хьалха дlадлхача хана пайда ца эцаш дукха электроэнерги йоайора эхьа. Кlезига пайда эцача электролинешка статистически конденсатораш оттайир, пул совгlа энерги lалашъю схема а эрга ялхаха хийцар. Из бахьан долаш энергетикана укх шера нийс бетта кхоьй 2,5 миллион киловатт-сахьат электроэнерги.

Мехкдаьтта промыслови управлене шера чакхъяха лаьрхlа хиннача 163 мероприятех хlанзалехьа чакхъяьккхар 120 мероприяти а. Цар торе хилийтай болхлой къахьеган аттача бакхха, къахьегама овсарле лакхье, хьадоаккхача мехкдаьттаген- газаген дlабоза нах лохбе, производства эффективность лакхье.

Х. ГАТИЕВ,
«Малгобекнефть» НПУ инженер.

ПРОФСОЮЗАШИ КЪАХЬЕГАМ ЛОРАБАРИ

Боахам дег1аоккхувара дахкхера ший политика чакхйоал Коммунистически парте халкъа шехара боарам лакхбарен къахьегам хьалхи тоадарен деннаш къоастадеча технически прогресс бокхачи доархlаме хьарах йола ленински указанеш лерде а луъдаш».

Вай мехка чlоаг1ъе доархlаш бу болхлойи гlулакхерча нахаен къахьегам лорабара. СССР Лакхехьарча Совето хукка хз йолцаш тlайийчача, къахьегамах долча ССР Союзен союзни республикайн законодательства Лардаишта юкъе къаьстта хорта ба «Къахьегам лорабар» яхаш.

Болхлойи гlулакхерча нахаен къахьеган лорабелга дlахо тоедара деккар кхоачашдара бокхача доархlаме я балха цу доархlамеча участкана пачхальакхеи тlахьожам лоаттабелга тlахожадь йола профсоюзаш.

Парте, Советски правительства, ВЦСПС указанеш кхоачаш ве вай Нохч - Г1алгlай АССР профсоюзни организацеша «Iоаг1а уйла тlайохий» болхлойи гlулакхерча нахаен къахьеган лорабара дешаша.

Насосно - компрессорни турбаш хьалъузачеи тlахъуазачеи процессера хала къахьеган кlенбяь юкъера дlабаьккхаб, масала, мехкдаьттá доахача промышленноста предприятешна, автоматизаци яьй дукхача спуско-подъемни операцешта. Производства пхьайолча процессашта автоматизаци механизаци яьй мехкдаьтта чакхдоахача, химически, машинашъеча, яйгача, кхачан, промышленноста кхача доакъой предприятешка. Дукхача предприятешка юкъейоалайй эргайоахаш тоаяь оградительни устройствош, тоаяьй вентиляци, сердалон, йоахон системаш, хьалъяьй санитарно - бытовой помещенеш.

Къахьегама хьалаш тоьал дика товдар бахьан долаш производстве хулаш йола човвац республика халкъа боахама деррига доакъошка 65 процент кlезига йий укх тlеххьарча дий шера.

Хlьата а, дукха човвац хул производстве дlана а. Цул совгlа, «Грознефть» объединене предприятешка дlадахача шера ялх бетта чул 24 процент дукхагlа хиннай производствера човвац 1970 шера, хьаддарча ялх бетта. Хатараш дукха хинна юрта боахама министерства, дукха шурий промышленноста, «Сельхозтехника» объединене, транспортни управлене, машиностроене, гlишлой - материалий промышленноста управлене, хьуни хьу чакхйоалачеи промышленноста предприятешка.

Элементарни бокъонаш а кхерамален техникан промышленни санитарни нормаш а гlоза1ча тайпара телхаяр да цlенхашта хатараш хилара кертера бахьан.

Сунженски районни потребительски общества стройгруппе прораба А. И. Нахастоева каменщика В. П. Богданова задани еннай кирпичий пен lолаlа яьина. Цхьабакхьа, цу хана из болх кхебрам боаши мишта кхоачашбеогба хьехадаш йуинна. Из, задани сихаг1а кхоачашъяра пен кlалхара яьхха а яьхха, олга а баь из божабе еlерташ воалла Богданов пен тlа а хьерца кlалхихьа, ций вахьаккхав — хьанаш нагазьа.

«Малгобекнефть» НПУ гоннана кlоарга бурув деттача конторе керттерча энергетика В. Г. Черединченкос эксплуатаци дlайийй светильник ахерамален боккъоно кхараш теркал а на деш оттаь светильник а тlалатташ хинна № 896 йола буровой. Болх дlабоалабеначул тlехьаг1а светильник мушо кронштейнах хьа а вахкийта лакхера чуйоаттlашеьа а бурувдеттачул гlоачрна Н. М. Никитина корта тlа хиийттай. Цу човвах из веннав. Из зулам хургдацар, нагахьа санна эксплуатаци правилаш Черединченкос толхаьь хиннадар. Контора склайе аlагlа йола каскаш жиннай кlалгlолла хьалетта баттабен а доацеш, цудукха байллоне леледа ух.

Амадо беш гулалеьнна, хатарех 60 процент кхача ламара технологически процессаш теьхкар, кхерамален техникех йола правилаши инструкцеши кхоачаш цо ер, бригадирий, мастерий, участкий начальникий оагlонгадьара технически тlахьожам эсала хилар, болх бенц бараш во Iомабера инструкцеш эсала ера, къахьегамаш производственни дисциплина телхар бахьан долаш хилла хилар.

Республика пхьайолча прадприятешна производственни процесса интенсификацеи еча хана мессаза дац къахьеган лорабара ладееара. Эгара тоадаьрча оагlоко эз доаг1а ш Грозненски моггара гlирса фабрикаш, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводах, «Автоспецоборудование» № 1 йолча заводах, «Грознефтеразведка», «Грозгазстрой», «Грознефтегеофизика» трестий предприятеш. Цу предприятешка а кхьачахьа а болхлойи гlулакхера кхи санитарно - бытовой помещенеш lалашбар оттадьа доргаза хьежжа дац.

Грозни, Назране, Аргуна, Малгlабеке фон кийн шенду керда гlирсаш хьалде тоаденнад, хlьата долаш долча цу тайпарча гlирсашта эксплуатане во ю.

Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе хlанз я дальнинадец катализаторни фабрикашен сернокислотни установкеи серни кислотех хьалгlетта lа хьалущара балхаш. Гlишлоинъеча Нохч - Г1алгlай управлене кертта кхоачашдаш Грозненски кыжка-бетона конструкцеи Грозненски завода асфальто-бетонни цеха дом хьалувпа установкаш оттарах дола лош. Доглаш лайхха хай lаьахийта хормаш во лоах Грозне, гобеьккха ниттъ бац. Хlьата из бахьан долаш вlаштlахьдала керттера тринаштна транспорт городая врахиха. Цу дукха фодара дом боархамаа тlах бе.

Предприятей пхьабойча кулгалхошта болхлошта даьнала дlателаш царна доаг1аш дола спецбарзкъаш, кога гlирс, лораву приспособленеш вlашт1ехьдаьккхадаш ханнахьа барзкъаш дуттачи, тоалалга, цlенлата, нога гlирс тоабенга. Могаргдоза совдбарзкъаш на кхузьйттача воставщикашка рекламаци толаш. хlьата фабричнозаводскойи моттигерен комитетаца цу гlулакха тlахьожам эсала лоаттабу.

Къахьегама законодательство кхоачашъяра тlахьожам лоаттабеш профсоюзни организацешна бега балха тla цlенхашта кхоачамбоацареш хул. хlьата из бахьан долаш цхьабола боахама кулгалхоша телхаш балха хенеи болхлочо сапlача ханеи режим, нийса лелаш болхлой балха дlайбара, балхара мукъабуваийтара, хlара шера отпускаш телара порядок, пайда нийса эцаш кхалламен кхувш боагlарийн балхах.

Алхха укх шера 6 бетта йоаг1ача хана совгlа предприятешна пайда яйнаб 236800 сахьатех. Цхьайолча профсоюзни комитеташа йоагlача хана совгlа болх бе формально мукъа лу, цунах пайда эцара вош йола расчетаци бахьанаш администрацегара тье а ца дехаш. ФЗМК-ас хlанз дола законодательство телха а деш, йоаг1ача хана тlех болх бе мукъа лу еланови заданеш кхоачашъяра.

Дукха моттигаш я ФЗМК-аера мукъа а боашаш йоагlаче хана тlех болх беш. Йоагlача хана тlех беш бола болх кхьайолча предприятешка дlалоарlаш бац, йоагlача хана тlех бахна балхан вахан болхлоерта тела оттабь мах дlалуш бац.

Рязанофейсково автотранспортни конторан начальника А. А. Виндаш моттигерча профсоюзни комитетгара мукъа а болаш йоаг1ача хана шера 19780 сахьата болх бейб болхлоша, хlанза цамей 3000 сахьат мах дlабеланза да. Эзигеча декеш, из сатина могарпланаш доле гlулакх облсовпрофа президиуме ший заседание дийцад. Виндана ларага йола выговор яй, гlод техад цуна, цо деккарийн вона йоаг1ача хана совгlа мел беча балхах болхлошта ахча дlадалa, къахьегамен законодательство кхи дlахо телха ца дайта хьекь.

Администрацие болхлой дlабака оттабара лаьшта цlенхашта дайаш фабрикеи, заводеи, моттигера комитеташ, уж законгlой корта болаш долча балхаш lег1ан дlабоцнай хьажаш. Цхьайолча боахама кулгалхоша, ФЗМК болхоний хьахкъельара Положени ваха а еш, профсоюзни комитеташа дага ца а буьлаш, дlабоах балхара болхлой, хlьата профсоюзни комитеташа де доаг1ар дац балхара нарнахьа дlабахьарах кха балха оттабара («Знаменский» совхоз, № 16 йола столова, Урус-Мартанера пачхадьалахьа хьайра, кхиниги). Из бахьан долаш шоай бокъонаш лорара судебни организацига оарц деха дезаш хул къахьегамхой. 1970 шера юххьанцарча 6 бетта халкъа судашка хьалха доаш хиначу балхашта юха тlахайтaш 104 саг— цу доацах судашка лоацъярел 60 процент.

Октябрь бетта облсовпрофа IV пленуме дийцар «Болхлойи гlулакхерча нахаен къахьегам лорабелга дlахо тоадара республикa профсоюзни организацеша бакхьа балхах» дола дош. Цига тlайийцача шеррача социалгlа областной, городской, районни профсоюзий комитеташа, юххьанцарча профсоюзни организацешта могадала хlара заводе, фабрике, гlишлоне, колхозе, совхозе къахьегам лорабарен кхерамален техника гlулакх малагlча хьал тla да боахамо организацеша пхьане на дарра кхоастадалга; кхоачамбоацараш дlадахара тlадерзадь гlулакхаш болгалдоттен чакхдоахилгаш; кулгкара деш долча халача балхашта механизаци автоматизаци яра, прогрессивни технологи юкъебоалаера, халача физически къахьегамах болхлой а, эгара хьалхарча аргlанна, кхалнах а мукъабахара, болх беш йола оборудовани дикагla лелаярах тоаяреи, къаьнча машинаши аппаратураши хуицара а шерна модернизаци яра я, йоммии ларха тla вlашт1ехьбаьнкха къахьегам юкъеоахоера, къахьегам лорабера правилаши нормаши кхоачашъяра, производствени участкаши балха моттигашкен кхерамаен уназдилаш хьалаш хилийтара хьалхара производствой кулгалхой, мастерий, цехий начальникий бехктохам лакхбари тlадерзадь гlулакхаш чакхдоахалга.

Къахьегам лорабарех дола лешаш профсоюзни собранешкен производственни совещанешкен дувца уттаде деза профсоюзни фабрично - заводской моттигерчеи комитеташа.

Облсовпрофа пленумо хьалхайхадир Нохч - Г1алгlай АССР предприятешка, гlишлоиках, совхозашка, колхозашка болхлойи гlулакхерча нахаен къахьегам лорабалга дlахо тоадара профсоюзни организацеши партийни организацей кулгалца шоай де йиш йолаш мел дола хlама дерздолгахи боахама кулгалхоашца цхьана из болх коммунизм хьалхара хlанзарча этапо, Советски Союзе Коммунистически парте дlадехарашa на кхара болча керлача боарам тla боаккхаш айбергболгахи ше дог тайпа хилар.

О. БЕЛЯЕВ.
Нохч - Г1алгlай АССР облсовпрофа председатель.

Грозненски кондитерски фабрике хьалха латташ я бисквитни цеха коллектив. Ер шу долалелча дена цо планал совгlа арахийца кондитерски изделеш 110 тони я. Уж толамаш доахача белгалбаьна дика болх беш ба упаковщицаш Н. Павликова, Л. Толокова, Н. Орехова, кхыбараш. Цеха болхлошта юкъе хьалхарчарна коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цlи еннай царна. Праникашта, печенешта упаковка еча хlара сменах нормаш 125 — 130 процент кхоачашъю цар.

СУРТА TIA: болх беш ба упаковщицаш Н. Павликова, Л. Толокова.

И. ПЛИЕВА сурт.

Къахьегама совгlаташ

КПСС XXIV съезда сийлена вакъалхара хьинаре къахьеган а Назранерча ремонтно - строительни участка коллектив. Шера план хlанзалехьа кхоачаш а яь тlейна социалистически декхараш кхоачашдеш я из. Масала, гопподряди балхаш дара план 113 процент шоай нонашке балхаш дара план 104 процент кхоачашъяьй. Укх шера 9 бетта 1200 сом кхоадьд, хlьата планал совгlа 5000 сом пайда баьб пачхальакхена. Нитта дика къахьийгача коллективана хьалхарчен шоллаг1ча кварталашка 2352 сом премеш лаьрхlа ахча деннад.

Парте XXIV съезда сийна хьажача социалистически яхье хьалха латт вокхаг1волча мастера Эхажев Иарнса кулгалдеча участка 40 сагах латта коллектив. Балха нарамен 140 — 150 процент массаза а кхоачашъю цо. Белгалбаьна дика къахьегаш ба штукатураш - малараш Аушева Шериlат, Оздоева Марнам, плотник Майситов Муса, столяр Аушев Балъаудин, шофер Аушев Хьасан, нитта кхыбараш. Шоай балха нормаш 150 — 160 процент кхоачашъю цар а.

[illegible]

Бурувдетта мастер

Ши шу хьалха яккха йолайир Хали - Кертера № 49 йола ялх эзар метр проектни кlоаргал дола скважина. Старогрозненски мехкдаьтта доаллача районе эгара хьалха йоаккхаш яр из тайпа кlоарга скважина. Цlдухьа дукха уйла яь, хатабьяна вlашагlъелдар из хала а бехктохаме а декхар кхоачашде деза коллектив.

«Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управлене мехкдаьтта лахара кlоарга бурув тохара конторa кулгалхойи, партийни профсоюзни организацеш гlалат ядазар коллектив вlашагlйолаш а хlьата цуи цхьан сменана керте мастер коммунист Георгий Алексеевич Шулякин оттавеш а.

Хьинар, денал долаш, халонех бlу къожэбергбоацаш бар коллектива юкъе мел воагlар. Из нитта на хална йиш а яцар, хlана аьлча хlанзалца мехкдаьттахой тlаккхача йолча кlоаргалене вlалла а дага доаппар нийсдала тараера, хlара сат ший боах а цун лоархlам а дика кхетабеш хила везар, хlьата сменана керте латтар шийгара хьоккам луш, болх нийса вlашт1ехьбаккха хоуш хила везар. Ниттачарех вар Георгий Алексеевич.

Хали - Кертерча № 49 йолча скважине къахьегача коммунисташа шоай эгара хьалхарча собране партгруппоргала хержар Г. А. Шулякин, дукхача хана деза мехкдаьттахой коллективна сийдеш, лоархlаш, дика къахьегаш хилларах из шоашта вовзадь.

Нитта дахьар Георгий Алексеевича сий, нитта хилар цунах мехкдаьтта лохаш бурув тохара балхий мастер - говзант?.

Цу хеттара жиа луш хилча бовза беза цо хьабена къахьегама никъ. Сийлахь - боккха Дай-мехкатlом чакхбеаллаш воллавелар пхийтта шу дьына кlаьнк Шулякин болх бе. Села къона воадагlа, балха этта кхо шу доалаш бурувдеттар ву цунах, цун къахьегамнара безам, хьинар лайзачул тlехьаг1а 1948 шера контора коммунисташа шоай мутlаре тlаэц Георгий Алексеевич.

Бурувдеттар хила дукха ха, деза деза мехкдаьтта лехачар чоаллахачерча балхах. Хоарам кхоачам болаш дац. Цудукха 1949 шера «Грознефть» объединене вешара курсовой комбинате деша хов. Бурс чакх а яьккха мастер хул Георгий Алексеевичах.

Цу хана дена къаьнача а Хали - Керта а майдаш тla, тlехкlоаргарара а йолаш, скважинаш яьлай Шулякин мастер а волаш.

Ийъ эзар метр а кхы кlоаргагlа а скважинана бурув тохара дукха ха дезадга кхета а аь, Грозненски политехникуме заочно деша вола из. Халонаш деш, наб йоаеш моттигаш дукха нийслу. Дукха хул дешарах ца кхеташ моттигаш а. Из деррига эша а дийн, 1969 шера мехкдаьтта лохаш бурув тохача мастера дипломо йоаккх Георгий Алексеевича.

Шулякина хьинаре къахьегара телха деш дукха совгlаташ да: «1941 — 1945 шерашка дика къахьегарах» яха медаль, «За трудовое отличие», «Социалистически яхья отличник» яха значокаш, «За доблестный труд» яха Ленински юбилейни медаль. Коммунистически къахьегама ударник ва из.

Хали - Кертера № 49 йолча скважинерча буровой установкай коммунисташ парте XXIV-чa съезда сийна яхье а баьнна юбилейни шера планови задани 7 ноябре кхоачашъе гlертаи къахьегаш ба. Хlанз хьалхагlча эзар метра юкъ йоалай. Тохаш ха а еш 5000 метрал тlехдаьнна. Графикал 60 метрал совгlа да из. Хlара ден-йус йолча боалама расчетагlа 9 бетта 24000 сом ахча lоадьд бригада кбалентине. Царех нийсса ак ахча — сентябрь бетта.

Съезда хьалхарча къахьегама вахто хьекхаш хул къахьег Шулякин Георгий Алексеевич керте латтача смена коллектива, хlьата цул дукха тlехьайисанц И. Васькова смена а.

Бурув лаьтташ чекхйоца де тlехьа кlоаргдуш доагlа.

Шоаш доаха къахьегама толамаш хургlолча парте аргlанарча съезда лерхду бурувдеттарий коллективаша.

А. ТИЩЕНКО,
кхо нитта олица цар.

«СЕРДАЛО»
8-гlа оаг1, 5 ноябрь, 1970 шу.

ОКТЯБРА ЦIЕЙНА НАКЪАДОЛХАШ

Вай города къахьегархой, хьалхегIа а мо мара, доккхачча гIулакхашца тIехьа бисна. КПСС XXIV съезда сийна доккхагIа дола социалистически декхараш кхоашта тIа а ийна, баха боагIача тайпара накъабола Сийлахь - боккхача Октябра 53 шу дезара. ЛаьрхIача хенал 6,5 де хьалха 10 бетта плана кхоачашьяй промышленни предприятей коллективаша тайп-тайпара продукци яккхаран цунна белалнаш ара. Производствени заданеш эттара хьалхарчарца хьалха кхоачашьяй Октябрьски района предприятеша, 15 октябре деза продукци теда йоллеай уж ноябрь бетта чотах. Грозне къахьегамхой демонстраци ела боькъо а йолеш хьаьлл цу района къахьегамхоша.

Итт бетта программа хенал 9 де хьалха кхоачашьяй заводской района къахьегамхоша, исторически цIейна дикача хьоккхамашца накъайолх Ленински Старопромысловски районий мехкдаьттадой, машинашъерий, яйгачен кхачанн промышленноста, бытен торговлен коллективаш.

Производстве хьалха латтаршца, бригадаша, цехаша, предприятеша цуо шера план хенал хьалха кхоачашьеш тIа-тIа дукхагIа рапортаня ух промышленноста, транспорта, бувзама предприятешара, гIишлошъечара. КПСС XXIV-ча съезда яха йоьгIача тайпара накъахаро яхь а делаеш, вай города предприятей учреждений коллективаш дика доархIай шоьш тIайхача декхарех, хIьта хIанз уж кхоачашдаь йовла а йоах.

Пхе шера заданеш кхоачашьяй «Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управлене, «Нефтехимзапчасть», радиотехнически «Электроприбор» яхача заводий, «Чечингстройтранс» производствени объединене, дукхача кхыча коллективаша.

Ухх шера дика толамаш даьккад планал совгIа 120 эзар тоннал тIех мехкдаьтта даьккхача «Старогрознефть», «Октябрьнефть» мехкдаьтта промыслови управленей мехкдаьттахоша.

Мехкдаьтта даккхара боарам тIа-тIа дукхагIа лаьхбе вIаштIехьдаьннад мехкдаьтта доадаа моттигаш ихьанена тIехьа шолагIъяр йолаш хьелллаш хьабьхкача мехкдаьтта лохараша бераште болх бар бахьан долаш. Старогрознески, Октябрьски, Терски бурудеттича конторай бурвадеттараша ухх тIеххьарча [illegible] хьайийлай Хаян-Корт, Старогрознески, Октябрьски, Брагунски, Гудермесски, яраш сана йола, деррига доаккхача [illegible] керттера дакъа кIаьк еттеш телаш йола мелови тIоанашкава мехкдаьтта доаха моттигаш.

Пхе шера плане хенал хьалха кхоачашъяра юкъе дикка доккха дакъа лаьцад мехкдаьтта чекхдоахаранен мехкдаьтта химикашен — производствен комплексни экономически эффективность бахьан эттара хьалха яхь дIайолаьэаша.

«Грознефтехимзаводы» объединени бIорчча хьанийцача план хенал хьалха кхоачаш а ю, планал совгIа реализаци яй дукхача сома махьа продукцена.

Цу юкъа къахьегамо оасарал соахк ухх хана хиначунца ийгйача 11 процент дукхагIа химай предприятеша.

Объединене предприятешка керда процессаш шаьрьени продукце керда тайпаш арахена Iомалеш болх бу.

КПСС ЦК декабрьски (1969 ш). Пленума решенеш кхоачаш а еш, мехкдаьтта чекхдоахараша шоаш та хьалхашка декхар оттадаьд производства кIоарга резервеш царцагIьяха а цу лаьна тIа производствени программа, къахьегама оасарал лакхъяра заданеш ерригача предприятеша кхоачашъелга Iалашде а. Из декхар кхоачашдара аьттув боаккхаргба «Грознефтехимзаводы» объединене предприятешка шерра хьажача шекински химикий маькерча вингэтина.

Из опыт вIашагIтохаре дIайоаржаран духьа цорте городской комитета промышленно - транспортни отдело «Грознефтехимзаводы» объединенепа цхьара семинар яй Грознера промышленни предприятей парткомий бoaхама, профсоюзани болхлоша.

Социалистически хьье дика толамаш а доахаш вакъаболх маьш Сийлахь - боккхача Октябра цIейна.

Из дакъа дегIадовладара юкъе дикка дакъа лаьцад «Красный молот», «Трансмаш», Грозненски ремонтно - механически, «Электроприбор» яхача заводий, кхыча коллективаша.

Города энергетикаша энергеца хаддаьзев дикен Iалашъо промышленноста, гIишлошъяра, транспорта предприятеш, планал совгIа 44 эзар киловатт-сахьат электроэнерги яьккхай.

Цхьадола, хIанз ухх сахьата доккха деле а, толамаш даьккад пятилетка чакхйоалача шера кIовтальн гIирсаш хьалдеча.

ХьатIадоагIача шера деза доал деладара кердача система тIа боаьа бездаш ба гIишлошъераш, хIьта цу гIулакха лаьрхIа кийчо яьза яргьа.

Цу гIулакха лаьрхIа керте городской комитете чIоагIъяча проограммагIа экономически дешар хьах гIишлошъеча организацей кулгалдеча болхлоша.

ГIишлошъяра предприятей партийни организацей декхар — экономически дешара система шерър, кердача формий чулоацам хIара гIишлошъечо сакъетам чу кхоачабар.

Продукци дукхагIа арахецарех из яккхара дIадодав доддавен йоккхай резерваш йоахк бедал, материалаш, йоаго хIама, электроэнерги кхоирах.

Ухх тIеххьарча шерашкаь городе традицени а хинна дIадахал кхоамберей хьоматарен хьажагаш - конкурсаш чакхйоахилга, хIьта царех доккха беркат а доал. Царна юкъе дакъа лоацаш хиннад болхлоша, ИТР-аша, гIулакхоча цахах йоан 35 эзар совгIа сег. Материальни ресурсаш ехха яхьак оракстаевски пайда дикагIа эцара, производстве вIаштIехьйоаккхаша эргадоахаш тоадара, къахьегама оасарал дIоххьара, продукци яккхара дIабода мах лохбара, цхьа дикал лацаьера тIаерзаь дукха предложенеш енай цар.

Хаддаьте а, нитта латтеш гIулах дукхача моттигашка. Цамхаштта кхоачамбоацараш да материальни ценностий учет делаега, уж дIаоттаь доаттаелга, парех пайда эцалга вIаштIехьдаккхара даьхе, производственных отходех пайда эцар, па даьрвш даьд яхаш дIаIандаргу, пайда юха на дуча гIулаккашка дукха вузъьа дIахьйт.

Пачхьалкхен планаш кхоачашъе, доллачаьIамаш кхомбоч хьурматдаьн, къахьегама оасарал айеркйочон производства эффективность лакхъергIолчен резервех пайда дикагIа эцар духьа лоаттабу къовсам партийни, советски, профсоюзни комсомольски организацей, ерригача общественноста белха тIа керттера лостам а хиина дIаотташ латт.

КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъяр духьа деррига халкъо лоаттабеча къовсама юкъе хIинца дакъа а лоацаш, города экономикен культурен дIахо абергга пятилетка ухх тIеххьарча шера вIаштIехьдаккха гIерташ ба город Грозне къахьегамхой. Ухх шера моша тIайщича декхарашка цар доаш деннад планал совгIа 20 млн. сома махьа продукци яа, совнагIа йоаккхаш йола еррига промышленни продукци къахьегама оасарал лакхъяра чотах яккха. Шоай доаш массаза а гIулакхашца кхоачашдеш хиннаб грозненцаш. ХIанз вай халкъа доккхача цIейна накъаболхаш, къахьегаме хиш а доккхагIа толамаш доахаргда города къахьегамхоша.

А. ДАВЫДОВ,
КПСС Грозненски горкома секретарь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

1970 шера 30 октябре Н. А. Алмазова председателал а дош хиначча ший аргIанарча заседане Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо дийшар Грозненски районе хий дехкача лаьттаех мишта пайда эц яха дош.

Хоаш да, лаьтта вай общества беркат дукдувла боккха хьаст хилар. Лаьттах бизза пайда эцар, из лорадар, цун беркат совдаккхар лоархIаме паччахьалкхен гIулакх да.

Парте XXIII-ча съезден КПСС ЦК дIахорча Пленумийн решенеш кхоачаш а еш, юртбоахама производстве дIахо дегIайоалаелга, хий дехкача лаьттаех пайда дикагIа эцилга, лаьтта леладара культура лакхъелга вIаштIехьдаьккхад Грозненски райсовета исполкомо. Дерригача боахамашка севообороташ йоалаьяй, деррига лаьтташ отделенешта, бригадашта, звеньяшта тIачIоагIдаь да, дIадувча лаьттай структура тоаеняй. Ухх тIеххьарча 3 шера 1500 гектар дукхагIа хинийад хий дехка лаьтташ, юртбоахама культурай хьувкъам лакхбеннаб, уж кхеарга дIабода мах лохбеннаб, кхашка дукхагIа тесса баьшнаб минеральни органически удобренеш, 2100 гектара тIа хий уал керда сеть хьалъяй.

Цхьабакъда, хIанз а лаьрхIа къовсам лоаттабац хий дехкача лаьттаех пайда дикагIа эцари юртбоахама производствена интенсификаци яри духьа. Цхьадолча боахамашка хьувкъам лоха ба, кIезига дIайоаржаю хьалха латтача боахамий опыт. Цхьадолча боахамий хий дехкача лаьтташкара хьувкъам хий ца дехкача лаьтташкартул лакхагIа бац. Ленина цIерагIча колхозе хIара гектара тIара 19,4 центнер ялат гулдьдир, «Юбилейный» совхозе — 19,3 центнер, хIьата хий ца дехкача лаьттай хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача даьнна ялат 17 центнер да. Цу цхьан ханна цхьатраьрча хьаланшка йолча 3-ча сома-баьцадаьрий совхозе гектара тIара 29 центнер ялат даьккхая, Ленина цIерагIча колхозерча Попова бригада — 30 центнер, хIьата бIарчча хьанийцача колхозо ше даьккхар 17,4 центнер мара дац.

Цу боахамашка хьувкъам лоха хилара керттера бахьанаш да: хий дехкача лаьттаех пайда пайса ца эцар, хий дехкара графики боарам кхоачаш ца дар, тоъал удобренеш ца тессар. ВоарамагIа цхьан гектара тIа 8 — 10 центнер товса езаш хинна удобренеш Ленина цIерагIча колхозе цхьан центнерал а кIеззигагIа тайсай, «Юбилейный» совхозе — 1,9 центнер, хIьата органически удобренеш цхьадолча боахамашка вIалла товсаш а яц.

Хий дехкача лаьтташка шоллагIа культураш дIаера гIулакх кIезига леладу, шоллагIен ялаташ чуийца даьнвача кхашкен дIае езаш йола доакъарийна лаьрхIа культураш цхьадолча боахамашка керттера культураш дIаювча ханна ю. ДIадуьш дола дукха лаьтташ даьсса дола: Ленина цIерагIча колхозе — 150 гектар, «Советская Россия» яхача колхозе — 40 гектар, наькъашта, магистральни каналашта, дIадегIача хьун оасашта йисте гIоала дала товал дукха лаьтташ.

Паччахьалкхен юртбоахаме опытни станцех Грозненски опытно - мелиоративни станцех хIанз а дикка вланиш яц хьувкъам лакхбара, продукци кхеарга дIабода мах лохбара, ялатий, баьцалаарийн кхьйодчен культурай хьувкъам лакхбергбоча карарча ре первадех билзагIа пайда эцара, лакха хьувкъам телаш дола сорташ юкъехувлара. ХIанз а пайда кIезига эц Iилмана карагIдьннарех, кхоачамболаш кийчъяя продукце хIара тайпа даккхара пайдагIен кхомегIен йола технологически процессаш механизаце керда средстваш.

Кхоачамболдаш дац хини мидел прозеца къовсам лоаттабара де дезараш. Къовсам мела лоаттабу общественни лаьтташ Iаламдар духьа, кхашка тIадувлача оасарца, ухашкара ялаташ доадарца. хIанз а социальда общественни лаьтташ нaхa шоанкара дIалувцилга.

ДерттIа уйла тIаяхийтац хий декхарий, догIан хьисане хий деттача машиний кадраш, къыбола специалисташ кийчбара.

Лакхехьарча Совета Президиумо райсовета исполком декхарийле яьй хьагучадаьнна кхоачамбоацараш дIадаха, Советий цар исполкомийя, боахама организацей гIулакхаш юрта белхама даькъерча аргIанарча декхарий хьакъехьара КПСС ЦК июльски (1970 ш.) Пленума решенеш тешаме кхоачашъяра тIадераяле, шерра общественность, массазара комиссеш, Советий депутаташ, юрта боахама специалисташ цу доккхача гIулакха юкъеоза, колхозашкен совхозашкен паччахьалкхена къахьегамех дисциплина чIоагIъяр духьа хIаьд ца ауш къовсам лоаттабе.

Сопам тIа белгалдаь юртбоахама производствана деча кулгала боарам лакхбара, хий дехкача лаьттаех пайда дикагIа эцара, ялаташ, баьцадараш, кхыйола юртбоахама культураш дукхагIа яхара йолча резервах пайда эцара де дезараш.

Цу заседане дийцар Шелковской районе юрта Советий исполкомий болхлойн советски активен дешар вIаштIехьдаккхара практиках дола дош. 1967 шера 8 марта «Къахьегамхой депутатий юртийн поселкайн Советий болх тоабара хьакъехьа» КПСС ЦК-ае баь соцам кхоачаш а беш, районни Совета исполкомо дикка болх бу станичнин юртийн Советий исполкомаш дикагIа кийтъеннача кадрашца чIоагIъяра, исполкомий болхлоштен советски активаш дешар хьехилга вIаштIехьдоах. Исполкомий 13 председателах шийттане КПСС обкомерча массаза болх беча курсашка шоай говзал лакхъяьй. районе болх беш я советски активо деша ший шера школа, хIара кварталe хучча семинарашка шоай зианеш лакхъю исполкомий председателашен секретарашен, массазарча комиссей председателаша, депутаташа, активо. Школерча занятей программана юкъедихьад советски строительства теорен практикан дешаш, таланара законодательство Iомаделга, экономика. производстве вIаштIехьъяккхара, боахами культурен дегIакхувлара кулгалдара даькъера хьалха латта опыт.

Занятеш еча дакъа лоац КПСС райкома секретараша, райисполкома председателеа, Горски, Ставропольски институтий, Шелковской юртбоахама техникума Iилмахоша. Бетта - бетта семинараш ю районе исполкома болхлой экономически дешарах лаьца.

Юртийн станичнин Советий исполкомаша бетта - бетта совещанеш - семинараш ю массазарча комисей членашца, Советий депутаташца.

Советски болхлой кадрай квалификаци лакхъяро вовкъостал ду Советий гIулакхаш, организационно - массови болх тоабара. Дами бола бу депутаташтен советски активаш юкъе периодически кепайоазув, «Къахьегамхой депутатий Советаш» яха журнал доаржадара.

Ше тIайийнача сопамца Лакхехьарча Совета Президиумо тIадожадаьд исполкомий беррига болхлойн актива дешара юкъе озаргбола гIулакх делга, «Депутатий» касс - касга белгалдоахилга, советски актива школе хан - ханахьа семинараш занятеш ерта а дешар дикагIа вIаштIехьдаккхара кхыдала гIулакхаш чакхдоахилга а.

Цу заседане дийнар халкъа судахойн халкъа заседательши хархарча дувзаденна дешаш. дукха бераш лелча нланошта совгIаташ даларах дола дешаш, кхыдола дешаш.

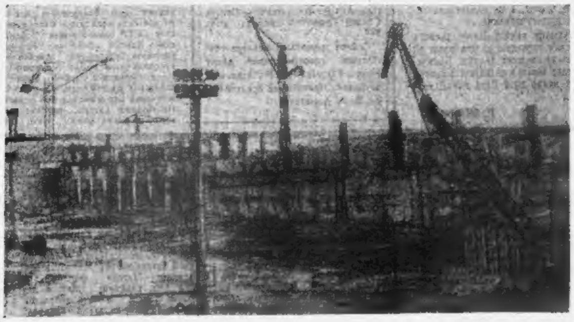

ЧЕРКАССКИ ОБЛАСТЬ. Къанарча города улува Днепра тIа хьальеш латт Днепровски каскадера 6-гIа гидроэлектростанци. Каневски ГЭС-а мощь — 420 эзар киловатт.

СУРТА ТIА: хьальеш латтача Каневски ГЭС-а панорама.

П. ЗДОРОВИЛО сур.

ХЬУВКЪАМ КХЕБАРАХ ДАЛАЦ ГIУЛАКХ

Кхаш деладераша болх дика баьб е во баьб чуийцача хьувкъамо хьальоах. Ухх шера Iалама хьалаш хала доллашехьа, ялат дика хиннав Урус-Мартана районе кхаш леладерий. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 23,6 центнер ялат чуэра районе. ХIьта В. Ф. Якушкин керттера агроном волча Мичурина цIерагIча совхозе 28,5 центнер яьлар гектара, тIара.

Цу гIулакхо торе хиляйтар район ага план 7800 тоьн хиннача паччахьалкхента 8000 тонн ка бола культураш йоаха.

ТIехьа кхача культураш чуэцаш ба хIанз районе. Юкхьанца из болх ледира лелар. Бакъда, кхоачамбоацараш дIа а даьхи, хIанз беррига низ тIайахийтаб хьажкIаши шекара свеклан чуэцара.

Дукха чIанн ца яшаш чуена хьийай хьажкIаш. ХIьта шекара свекла 7 ноябрь тIакхачалехьа чуийца бовла дош деннад совхозий къахьегамхоша.

Ялата лаьрхIа 1800 гектара тIа хьажкIаш йийкар района боахамаша. Царех хIанз а чуэназа 240 гектар я.

ХьажкIаш чуэцилга цика вIаштIехьдаьккхар «Гойтинский» совхозе. Пхь бIаь гектара тIа яр цу боахаме ялата чуэна езаш хинна хьажкIаш. Гектара тIара 40 центнер а йоаккхаш хьажкIаш чуийца баьннаб «Гойтинский» совхоза къахьегамхой. 20 гектар чуийкача из болх баь боал Мичурина цIерагIча совхозе а. ХьажкIаш чуэнача баьхаш тIехьадаьлхад «Горец», «Красноармейский» совхозашка. «Горец» совхозе ялата лаьрхIа 800 гектара тIа йийнар хьажкIаш. Бакъда, царех ялата чуэнца пайдана хилавзар 240 гектар мара. «Красноармейский» совхозе чуэна езаш хIанз а 80 гектар хьажкIаш я. ХьажкIаш чуэкилга тIехьазалар комбайнаш ца тоъаргда дувзаденна да.

Района боахамашка сихъаь чуэцаш я хIанз шекара свекла. Цу культурана аьттуй болаш хиннад ухх шера Iалама хьалаш. Цулухьа план 190 центнер йолча района боахамаша хIара гектара тIара 215 центнер шекара свекла чуэнай. Из культура кхы а 300 гектара тIара чуэна езаш да района боахамаш. ХIьата паччахьалкхента 3300 тоьн свеклай ехнай. Кхоачашьяй паччахьалкхента свекла йоахара планаш Мичурина цIерагIча, «Гехинский» совхозаша. ХIанз планал совгIа свекла дIалуш ба цу совхозий къахьегамхой.

Шекара свеклай лакха хьувкъам кхебаьб «Гойтинский» совхоза къахьегамхоша. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 370 центнер йоал царна. ХIьата цу совхоза нов. Башаева кулгалдеча йитъалагIча бригада къахьегамхоша хIара гектара тIара 420 — 430 центнер свекла чуийцер. Такаева кулгалдеча бригаде гектара тIара чуийнар 4 бIаь центнерага дIакхаьчар. ХIьата «Горец» совхозерча Мальсагова Яхас кулгалдеча звеной къахьегамхоша хIара гектара тIара 430 центнер шераз еолаш даьхар. Цхьабакъда йолаш я совхозе гектара тIара планах лаьрхIачул кIезигагIа шекара свекла чуэхьаш моттигаш а. Цул совгIа во вIаштIехьаьхад цу совхозе шекара свекла чуэцара балхаш а. ХIанзчул тIехьагIа чуэна езаш бисар 95 гектар свекла я боахаме.

КПСС XXIV съезда накъаболхаша тха района юртбоахама къахьегамхоша лош денвал вoрхIагIа ноябрь хьатIакхачалехьа ерриг юртбоахама культураш чуэцен ер цу чакхдалалехьа паччахьалкхена юртбоахама продукци дIаладара план кхоачашъен, кердача пятилетка хьалхарча шера чуэпартболча хьувкъама тешаме лард йолла а планах дзьба ала деза даьтта органически удобренеш ехкаш деррига аьха даккха а.

В. МАТЮШИНА,
Урус - Мартана района юртбоахама производствении управленера керттера агроном.

ХИЙ ДЕХКАЧАРА — ЛАКХАГIА ХЬУВКЪАМ

Ялат дика хьувкъадара керттерар кхашка хий дехкара балхаш дерттIа вIаштIехьдахар, баьцоагIай совнаго тоъал тIоадал лаьттар да. Минеральни удобренеца подкормка а еш, хий дехкаш хилча дукха хьувкъ юртбоахама культураш.

Цхьабакъда, МалгIабика, Грозненски, Сунженски районий цхьадолча боахамий ялат эсала хилар ухх шера. Цун бахьан дар цар кхаш леладераша лаьттанцара тIоадал совъаккхара хайра хIанз ца яр.

Кхьча тайнара да хьоахамаш уж балхаш лоархIаме а хеташ кхоачамболаш шоай кхашка хий дикача боахамашка. Из нитта хилар къьгга хьахьоах ухх маслие: лаьтта чуолийтаяни вегетационни хьисанен тоъал хий делача Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза цIа дийнача 370 гектарах хIарене тIара 29,9 центнер кIал, мукх бийнача 562 гектарах хIарене тIара 23 центнер мукхи баьлар. ХIьата цу боахаме хий ца дилача кхай тIара гектара тIара чуэна ялат 12,5 центнер кIа, 10 центнер мукх мара хилавзар. Цул а лакхагIа бар хьувкъам Грозненски района, «Родина» совхозе. ХIара гектара тIара 34 центнер ялат чуийнар ишта 107 гектар делча кхай тIара. Хин мах доаш болча цу яша боахаме дерттIа вIаштIехьаьлхад балхаш хьатIадоагIача шерарча хьувкъама тешаме лард йолла ра а. 400 гектара тIа хий делаь баьпнаб цу района «Ленина» цIерагIча колхоза къахьеганхой. Царна нийсса болх беш а «Родина» колхоз а, 237 гектар дар цоч Iобадаь кхаш.

Цхьабакъда, дукхагIа дерча кхашка лаьтташ хиш дехкаш гуле а гектара лоха хьувкъам кхеваьб ухх шера МалгIабика районе боахамашка, шоай кхашка хиш дилара балхаша цар дерттIа терках тIа ца бохийтандаь. ХIанз цу районе хий дехха кийчдаь 2153 гектар лаьтта да. Паччахьалкхен чотах хий детта устаноьхаш а тIехьа 30 трактор шошта енна йолланехьа, царех пайда ца эцарах, шоашта доккха ве дир «Кавказ» колхоза специалистаиа. Лоха хилар пар гектара тIара чуийца хьувкъам 18—19 центнер мара яланар гектара тIара. Иззал ялат даьлар хий ца дехкача кхай тIара а.

ХIьата хаттар отт уккаш «Хий дехкара балхаш дерттIа ца дойй сенахуьа йиллай цига къайлаьхачи турбай инженерни сеть?» Цунна дола цхьа жоп да — «Боахама кулгалхошта специалисташта цу гIулакха шоаш бехктоккхаме ца хетар. ХIьата «Ингушский», «Алханчуртский» яхача совхозаша лаьтта чуолийтах хий дехкара балхаш хIанз а дIадолаздаьдац.

А. ШАДИЕВ,
Небсарерча «ЛМООМ» управлене вонихагIвола агроном.

ЖУРНАЛА АРГIАНАРА НОМЕР

Ухх деношка «Сельские зори» яхача зоальни журнала аргIанара номер аэбеннарашка кхоачаргIа.

«КПСС XXIV-ча съезда — толамца накъасIоргда» яхача публикане кIаз а «Яхьо — толамашка оуг» яха статья. Из къайча КПСС Курски обкома секретара нов. Д. Камышина дуьц шоаш юрт боахаме социалистически яхь вIаштIехьйоаккхача пайда эцача методех, опытах.

Боккха чулоацам болаш я Черсий - Балкхарой АССР Баксански районе лаьтта деладара лакха культура йолча Шогенцукова цIерагIча колхоза председателa нов. Х. Бгажноковен колхоза керттерча экономиста И. Синельниковая язъяь «Производство лакхъяра торонаш» яха статья.

Кхаш леладерашта хьехам душ я Горски юртбоахама институт доцента, юртбоахама Iилмай кандидата нов. Э. Аникьяева «КIа кхай тIа гуракь хий дехкалга» яха статья.

Дукха я журнала тIа органически минеральни удобренех баьь за пайда баьккхара хетаь статьяш. Царех Нохч - ГIалгIай республика опытни станце воккхагIча Iилман болхлочо В. Еремина «Гороха йийнача удобренеш тувсаш» яха статья.

Кхаш леладерий, хьийбаш леладерий опытах дувцаш кхы а дукха статьяш я журнала тIа комм теха. ХIьата сомий, бешамаш леладерий уйла тIайоьхийташ дукха пайдане хьехамаш а луш статьяш еша йиш я укказа.

Лоацца аьлча, юртбоахама къахьегамхошта цу журнала тIара дукха пайдане хьехамаш корорда.

С. ЧЕРВОНЫЙ.

ТIАГIЕРТТА ХЬИЙГАЧА КЪИХ ДАЬННА БЕРКАТ

СССР ЮРТБОАХАМА ШЕРА ЮХХЬАНЦАРЧА ИТОГЕХ

Юртбоахама цу чакхдоалаш латт Советски Союзе. IаламаIе боккхача неха ерригача климатически зонашка йистедоалаш латт 1970 шерара беркате хьувкъам чуэцилга.

СССР Централни Статистически Управлене даннешка дахлача октябрь юкъе кхоачаш практически чакхдаьннад ялатаи хьокхилга. Ялата культураш хьанха а, дукха хIана ца ашнаш массе а моттиге лаьра а яьнний.

Укказа терхадсе доагIа Малхбоалехьа, къаьстта а СибарегIа ялатаи хьокхилга хаоттам шийла хинараш лаьгIдевна хилар. Из хиннад Омски, Новосибирски областашка, Алтайски крае. Сибиракий къаьстта а чIоагIа царьсгIбала бийзар объективни халонаш йоллашеь а боа ца беш хьувкъам чуэпара. ХIьата цар на ца а дир. Росси европейски областашкара бахача механизаторийн специалистийн вовкъостала аьтув баннача климатически хьалех чакхбьлар уж.

Август бетта лена на хаддаш элеваторашкен ялат лоаттадеча моттигашкен ухаш латт кердача хьувкъама ялатех еттача автоматизаций цдонкаш. ДукхагIча республикайн областийн колхозашен совхозашен планагIа лаьрхIачул дикка дукхагIа ялат дохх паччахьалкхента. Яр да ухх юртбоахама шера итогий дух невийташ доьча дукхача суртех дола хаIл: Волгоградски областа колхозашен совхозашен ялат кийчдеча пункташка дIадиьхьад 4 миллион тоннал тIех ялат. Хьехадечох хетта ма аллара, ерригача Поволжье — вокъал латтача зона, ухх шера 20 миллион тоннал тIех ялат чуделла. Селла дукха ялатаи чуклиньхадаь укказа къынеттах эттара чIоагIа ялатаи хьийкъача харанка а.

Белгаладаккха доагIаш да дукхагIа ялатан дувча районашка хьувкъам лакхбара керда, цу тIа а дикка боккха гIа дIахьалхашкахь баьккха хилар. Уккаварча лостама болам бIарганта бIаргагуш а къовсаме хIана хоацаш а ба — лаьттан хIара гектара тIара тIа-тIа дукхагIа ялат чуийцу.

Из гIулакх да а да ухх шера чуэпаргиола ялат Советски IьадаI дерригача шерашкарчул тIех хургхиларех дола тешал. Социалистически юрто, кхачана доакъарийн гIулакхашта шийна нех эцарарш дикза Iалаш а даь. хIьата нитта дIахо дукхагIа ялат дахара хилаьза ярйоапа фондаш хьа а дь, товарии ялат хоадаш боллаш дукхагIа алсамдаьккхад.

ГIулакхаш дика деа Советски Союза боамби леладерий — Средни Азе а санна, нитта Закавказье а. 19 октябрь тIакхоачаш Туркменски ССР боамби дIанйбеча пункташка дIаснвай боамбе 743 эзар тонн. паччахьалкхен план хенал хьалха тIеххоачаш а еш. Паччахьалкхен план кхоачашъяй Азербайджана боамби леладераш а.

Тема метаргва боамби леладерашa ленински юбилейни шера шоаш тIайидь декхараш сийлагIа кхоачашдергхиларахи социалистически паччахьалкхенна эша «кIай дошув» дикка Iалашдергхиларахи. Из бахь дола ха хала дац Узбекистане, дукха а из мажьера культура телаш йолча республике, боамби чуийбара цхьа бахьан зем баьккхача а. Укказа хIара декиз боамбе 100 эзар тоьн дIатед боамби дIанйбеча пунктащка. Насадоаха метаргдолаш да тIьоалагIча шерашка, коллективизаци ялехь, хIанзарча Узбекистана территоре тIа шера керте боаккхаш хинача беррига боамбех 100 эзар тоьн цара хулаш ца хиннера. ХIьата 1970 шера боамбе 4 миллиони 400 эзара тоьн йоаха дага я Узбекистана колхозашни совхозаши.

Ка маькала а юваш дегIадоагIаш латт СССР-е юрта боахама цхьаькха, геттара керда лакъа — дуга кулага. Дукха ха яц вай неххка кхеелча дуга СССР кхачан баланса юкъе хайра моттиг дIа ца лоацаш хиннa. ХIьата хIанз дукхача специалистана лерхI бахача маха эша деррига а хIана дац аьнна дола дуга колхозийн совхозийн продукце чотах IаламдергIилар.

ЛоархIамегIа йола культураш ухх шера шортта кIайкъа хилара къайле фуй хIьата?

Халкъа боахама цу даькъе чакхйоала Коммунистически парте политика ниiса а деррагIа а хилар да из.

Юрта боахама даькъера СССР Коммунистически парте политика керттера лостам ба цун материально - технически база дегIаккхувзар толашагIча тайпара тоаяри — технически лакхйчъялар лакхделга, лаьтташта шерра мелиорации ирригации елга, юрта боахама химизаци елга, Iилмана карагIдьннараш юкъеккхувлара. ЛоацагIа аьлча, юртбоахама производствана интенсификаци яра лаьца накъ ба из. Цу гIулакха алхха ухх цхьан шера колхозаштен совхозаштен дIаяхийтай 312 эзар совгIа тракторааш, бIаьш эзараш комбайнераш автомобилаш. Ухх шера юрта боахамага кхоачаргьа химически удобреней 46,5 миллион тоьн 1965 шера кхаьчача 27 миллион тоьна духьал.

СССР Коммунистически парте июльски (1970 шера) Пленумо къоастадаьд юрта боахама аргIанара декхараш. Ухх гаргарча пхе шера чуэьа Советски паччахьалкхено 77,5 миллиард сомага дIакхоачадергда колхозийн - совхозийн производствага лохийтаргдар. Цу тайнара дукха рузкъаш дIаахийта метаргдолаш а юртбоахама производство дIахо айир деррига хьакъа лоархIамегIа дола декхар дерIа Советски Социалистически Республикий Союза.

Янош УДЕРЕНКО,
АПН комментатор.

ГОВЗА ЛОР

«Хирург» аьлча, кIалдеснача, цхьабакъда безамеча, масазза гIо де кийча волча сага сурт дукхьал отт. ХIанад из иштта? Цхьабарашта тIема шерашка воннав аьнна хеташ хинна салте юха вахаре верзавеш хинна лораш бIаргабоврах, шоллагIбарашта таханара лораш боцаш хиларах да из иштта.

Хашагульгов Хьамиза Беслан хIанзарча къоночча лорех ва. Дикъ шу хьалха Орджоникидзера медицински институт чакхъьаккха город Грозне специализаце е вейтар из. Цул тIехьагIа «Сунжанефть» НПУ медицински санитарни часте практике хилар, нахаца дIаIамарах уцхаза бола бе висар.

Наха сийдеш лор ва Хашагульгов Беслан. Цо бола беча Карабулак яхача поселке зIамига а воккха а саг вац из ца вовзаш. Цо дарбаш даьча дукхача наха баркал яхаш къахеташ ухийт пунга шийга из вахача моттигерча газетарка. Дицлац наха шоашта даь дика гIулакх.

Массозаа уьахочуьна дарба де кийча хила цехаш, сатем бовцаш, Iалаьмате бехктоккаме професси я лора яр. Бийсан юкъе телефон техача «ккхувалар со» аьнна хетар мара кхы уйха йоацаш чехкагIа дIакхача гIерт из шийга хьежаш унахо волча.

· Больницера палата. КIай пенаш, молхаш хьаж, сатем, из ше дар дика довзаш, пунга ваьнна лор. Цхьабакъда сатем а хул цхьаза кхерам. Иштта дар тахан а. Велча санна вIаьхвенна меиге тIа уллар, селхан могаш-маьрша а волаш уккаина меарикал хийтта мекхдьаттахо Зарудиев. Цахоан вышка тIара чувена фоартан тIехк кагъаьяр пуи. Чехка, ха дIа ца йохийташ операци йир цунна лора. Ха дIайодар. КIаьдвенна хьацар дIадоахаш вагIача лора бIаргаша зувра унахочунга юха са делаш доагIнига. Иштта сахьата тIехь сахьат доалаш ха дIа ме йода низ чIоагIлуш юха вахаре верз унахо. ХIанз курорте ва мекхдьаттахо. Хьалха операци йилехьа ше хинна Зарудиев из хIанз операци яьчул тIехьагIа Зарудиев. Хирурга говза операци яьпа за из.

Массаоа саг вала гIерт. Иштта яха гIертаци яр пекхашта Iургаш даьнпа, дега човнаш йола Р. Дубовская а. Хургдий-те уккаина дарба аьнна хеталуча хьалар тIа яр из. Цхьабакъда из хаттар оттадизар хирурга шийна хьалхашка. Районни больница керттерча лораца дага а ваьнна операци е хьархIав ца.

· ...Сийрда йоаг лампаш. Дото йолаш санна къег лорий инструменташ. Цхьан шкъагIа гов сагпень бе йоахка кулгаш... тIаккха хьаелла перекарт. Ер да дег. Йиш яц из бе тоIаде. Дийна да из, детталу. Дале а цунна хинна човнаш дIатег лораша. Дика чакхъьяр из чолхане операци. ХIанз унахо йирза больницера араьнпай.

Цхьаьата масал доаладергда вай. Беслана хьалхашка вагIа це дарба ду унахо. ДикагIа хиннар, чувахийта со, яхаш дехар ду но лорага. Цунна бIаргахьежнаещехь дагаух лора дукха ха йоацаш вала мотт йоацаш дзаре корзагIваьккха из хьийза. Медицине нагахь мара на хула хIама дар из. Приступ хилилца вIалла дазар холуш хиннадац цунна, е ше памогаш вий а хайнадац. Чехка анализ а ь диагноз оттайир Хашагульгов Беслана. Пробелии кава дар. ХIаьта йисараш минуташ а йоацаш секундаш яр. кIезига кхы хьевалар кхераме дар унахочоа.

Сиха операционни истола тIа вула унахо. Йист хила ца ашаш дика кхетаж йолча сестрас инструменташ кийчъю. Тишковна аь операци е еаш а бакъахьа а хилар.

Цу тайпара 120 операци яьй лора дукхьал укх шера. Цул совгIа поликлинике вахе цига лорашка а хьеж из. Дуццалла дац мел сахьале, ник дIалуш бола ба хирурга бав. Цхьабакъда мел лейна хало дIайоал ший унахо динагIа хулаш, е из вахаргвола тешам цуй гучабаьлча.

Хувцалу хенаш. Царга хьежна хувцалу говзалаш а: цхьанраш ей дIайоаяи, вежаш хьахул. Бакъда, массаза оншаш а доархIаш а хургьа наха шахар луш йола лорий говзал...

Л. ВЕЛИЧКО.

КАГИРХОША БЕЗАМЕ ТIАЙИЦАР ДУНЕН ЧЕМПИОНКА

Самарджийнахь политпросвещене ЦIагIа гимнастика дунен абсолютни чемпионкаца Турищева Людмилаца вIашагIкхийтар вай города общественность.

Сайре хьехаш ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретаря П. Громова.

Цул тIехьагIа Турищева а цун тренер В. Растороцкий а дакъхьал бувцаш хьамиьа ду НГАССР Министрий Советерча физкультуран спортан комитета председатела заместителa Г. Крикунова.

Города производственни цIерагIа чемпионка дакъхьал юкцаш хьамаьл ду «Красный - молот» завода токара В. Половинкица. Нохч - ГIалгIай Пачхьалкхен педагогически института комсомола комитета цIерах шоай институте деша вгIача Людмилана довца бахьакар Оздоев Iалихана.

Дунен чемпионка бIаргаго а из дег тIара хьыкъал юпна а бакъкача наха юкъе яр Турищева деша вагIача № 15 йолча школа директор Н. Н. Бекетова, цу школа ле[illegible].

Цул тIехьагIа Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета президиума секретаря Г. В. Скляхина Iовеса Л. Турищевалагн цун тренера В. Растороцкиева Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Сийлен Грамоташ цIерах дола уккха.

Сийлен грамоташ маьхера совгIаташ спортсменашта дIалу Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатела И. А. Алиевоа.

«Бахора узбекски меттала бIаьсти аьлга да. Иштта цIи йолаш яр вайцига укх деношка ше концерт даьна Узбекски ССР халмехье халкара группа. БIаьсти санна сийрда я цун ерригa программа. Из Октябра мукъаьбаькхача меина хьалииче мехка сердал а, Пашала говзалца, хIара халкар цуй белгалонеш йолаш ду цIи хезе халкархо, Балейтмейстер СССР пачхьалкхен Узбекистана Хамзай цIерагIча премен лауреата Тургенбаева Мукарама нулгалдеча ансамбла коллектив. Инде, Пакистана, IарбийI ЦIаьагIкхийтхача республике, Сингапура, миччахьа цар концерт вай а чIоагIа тIоарая деттаи, говзача халкарашта раьза болаш тIаиц ансамбль зрителаша. Цудуть да цун программана юкъе СССР халкъий сиина доазол дахьаре халкараш а. Массехк классически узбекски халкар ду ансамбла, царий юкъе керттера моттиг дIалоац «Хлопок гульюр» яха цIи йолча халкара — сюита. Дика кийчъенна а В. Алиева кулгалду халкъа инструментий ансамбль а. Цун нхалнаха дачо халкарашта тIехьа мукъам боевабарян совгIа цуй программа а хьокх.

«Бахора» халкара группа вайцига концертаца яра а Нохч-ГIалгIай Пачхьалкхен халкараш илли ансамбль Средни Азе республикаша кхаро а цIаькха е хьалькол вай халкъашта юкъера доттагIала а культурни буазамаш а чIоагIлуш хьадолгIаьга.

СУРТА ТIА: «Комсаш чуца» яха халкар.

В. МЕТРАБОВА сурт.

Доазол дехьара

СОВЕТСКО-АМЕРИКАНСКИ ПЕРЕГОВОРАШ

ХЕЛЬСИНКИ, 3 ноябрь. (ТАСС). Тахан укказа, Финляндерча СССР посольстве вIашагIкхийттай стратегически герзашта доазув оттадара дешаш дуьна СССР-н США-н делегацеш. СССР делегацена керте ва СССР кхыча мехкашкарча гIулакхий министра заместитель В. С. Семенов, США делегацена — гера дIахьакхаров герзашкарча кийчонна гIахьоташ лоаттабарех агентства директор Дж. Смит.

ЗАБАСТОВКАШ ЕРАШ ДУКХАГIА ХУЛ

ЛОНДОН, 3 ноябрь. (ТАСС). Селхан взараш английски горнякаш дIахкхийттаб къахьегамах мах лиагIа телилга дIалехача забастовка еш болча шоай новкъостех. Берригa а забастовка еш бараш хIанз 50000 эзар сагата дIаккхачаш латт. Вазза лертIара баьннаб Уэльса, Шотланде, Йоркшира 50 предприятера бола. Шахтераш чIоагIа эгIазбигаб, мехкашка бIух пайда эцаргба, яхаш, Iадал лаладерaша дзеттабеча кхерамо. Нагахьа санна правительства из гIулакх чакхдоаккхе кIор боахача ерригача предприятеш боллаой къовсам гIонттаргкилар дIахайтта горнякий хьаман профсоюза Шотландски отделене исполком. Кхамерг дIахайтаб шахтерий профсоюзий кхыча отделенеша а.

ШИН АКАДЕМЕ ЦХЬАНА ХЬЕГА КЪА

ПРАГА. (АПН собкорр.). Укказа йистельнай СССР Iилмай Академе ЧССР Iилмай Академе делегаций переговораш. Кулгаш яздаь шина мехка Iилмахоша цхьана къахьегилга дIахо дегIадоалдара хьажахьарча лаьрххIе долче памятне записка. АПН корреспондента делегацешта кертерчарвара дийхадар бaь баьиначи балха хьахьехьа цоашта хетадешнараш дувцилга.

— Вий академеша цхьана къахьегилга традиционни хинна дIаэтта дукха ха я, — аьлар ЧССР АН президента Я. Кожешника. — Цо геттара чIоагIа гIо дахьд Iилма дегIаккхуьлара. Цхьабакъде, контакташ дIахо шерьяра йола торонаш кхоачаяла гаьна я. Кийцараш яр лоархIаме йола ши тема — цхьана тохкамаш а деш дехалларий тематика цхьатарра хургйолаш вIашгIехьккхьаш. ХIаьта иштта тхоай плакаш СЭВ планашкем фин мехка халкъа боахама наметкашкен хьежжа хулийтилгеи Советски коллегашкарча тхоай переговорий лоархIамегIара моттиг лерхI оаха общественни Iилмай даьхьерче цхьана къахьетара проблемаш йийна хилара.

— Президента Кожешника а санна, — аьлар СССР АН президента М. В. Келдыша,—ас а лерхI переговораш ма хьакъал а йоалаш чакхъьяннига. Оаха цхьана къахьегача шерашка шиннa а академена юкъе айхха дола творчески бувзамаш эттел. Со ЧССР ца хилнача укх тIехьарча ворхI шера чухь кIезига а йоацаш лерда Iилма-тохкама институташ хьахчинай укказа, цар чу бола беш болча Iилмахой кадраш чIоагIъенний. ХIаьта шоай мехка социализм хьаяра юкъе дикка холуш дола дехьа а яуц цар. Цхьана къахьегилга дIахо чIоагIдаро тхога йиш хулийтарья тIаухийтача низашта специализаци е а цуьца социализм хьаяра къоастам боллаш дола декхараш кхоачашдара новагIа ца мавкал а йоалаш гIо де а.

М. ПУЧКОВСКИИ.

ОАПИЙИ ТИЙШАЧА БАЛХЕИ КАМПАНИ

ВАШИНГТОН, 3 ноябрь (ТАСС). Сенатора - демократа Эдмунд Маске американски телевидене гIолла ше къамаьл деш аьннад республикански партеи цуй лидерашеа пайда ийбу хьисапаш шоватке иттлагIча шерашка маккартизма хаташка лелалаьрех мара тара ца хилар.

ХIанз, белгалдаьккхад Маске, «тийшача балха кампани вIалла а бIарка ца хайнача боармашка дIаккхачай... Бакъахьара нах бIех бу...» Цо белгалдаьккхад республиканцаша йоаржаьча «оапий кампане мехка хьалхашка латта проблемаш тIехьашкала тетта» хилар. Сенатора белгалдаьккхад республикански парте кулгалдоша «закойнн порядок» оттаелга тIагIертадешехьа а США зуламаш деш хилара боарам шу хьалха хиннар а санна болга. Къоаста ца еш йисай къеха, бе болх ца хилара проблемаш. Геттала воча хьале а образоване система а.

Маске аьннад иштта, къаьстта а чIоагIагIа юкъерча американций ноач яха инфляци республикански правительстваг кхоснаенна ца хилар.

Эзар шу даьнначул тIехьагIа

Польшерча Велюне ахачара пукха гаьна йоалча моттиге археологически оахканаш деча хана массехк баьде фийг корабаьб. Специалисташа терхIачох эзар шерал кIезигагIа йоацаш ха я цар. ХIанзаррoа экспертаца цхьа барт а болаш къоастадаьван уж фу фийгаш да, малагIча баьцовгIех да. Царех цаI дIабийнабар Велюнерча лаьтта лелаеча опытни станце болхлоша, хIаьта, уж чIоагIа пен а боалаш, тIа а баьаваб из. Нагахьа санна из дIахо дегIаухе гучадаргда 1000 шу хьалха дIаевллача сага каца ца хуаш кийсденар тен фу ха.

С. ЖУКОВ, ТАСС корреспондент.

КЪОВСАМА 50 ШУ

Французски коммунистанта шолха юбилейни да яр шу. В. И. Ленин вaь 100 шу дааар белгал а дaь, хIанз Французски коммунистически парте ах бIаь шу дааар доадаре кийчлуш ба уж. Сийлахь йоккхача Октябрьски социалистически революце ааьнна а йолаш, 1920 шера декабре хьахиннай из.

— Тха парте истори, — йоахар ФКП ЦК Политбюро члена, секретара Гастон Плиссонье ТАСС-а корреспондентана къамеьл деш, — из ленинизмаяа тешаме хилара човатткьен итт шера истори да. ХIаьта ах бIаь шере юбилейца дувзадена французски коммунистешa чакхдоала дерриге гIулакхаш партийни кадрай марксистско-ленински чIоагIал ккы а новагIа чIоагIъяра, французски къахьегамхой хьашташ бахьанерча кхы а новагIа хоилам беш болча къовсама уж оармагIбахара тIедерзада да.

Укх деношка ерригача департаментий партийни организацешка коммунистий собранеш чакхъяьлаш латт. Къахьегама халкъа парте гIулакх деш дIададача шоаа тхьен итт шера урокаш цу собранешка айхха ювзайолийт социализмага бола некъ чувъабоаккха хьалха латта демократи котъалийтар дуъа дерригa боллайн демократически низам вIашагIтохара болча къовсама тIаргаэча декхарашца. Дуккхача городашкан посёлкашкен дIахьуьехкаш а Французски коммунистически парте XIX съезд хиннача деношка — укх шера февраль бетта Нантере хьайтIило хиннача, йоккха а тукха документаш долаш а йолча экспозице ларда тIа кийчьяь фотовыставкаш.

Парижерча Морис Тореза цIерагIча институто хIанз кийчъяа латтача дуккхача Iилмай публикацей тема хургья ФКП шовзткъа итт шу дааар. Цу институте октябрь бетта еша йолаьйй гатга хьоачаш латтача сийлахь-болча ларча денна хетехь публичны лекцеш. ФКП ЦК Политбюро члена, секретаря Ролан Леруа ноябрь бетта институте ешаргьа «Боллой класса парти — культура партна» яхача темагIара лекци, декабрь бетта, юбилея деношка, института директора ФКП ЦК члена Виктор Жрашеса «Французски коммунистически парте историагIа ра патриотизми интернациональми» яха лекци а ешаргьа. Дукха ха йоацаш ФКП центральни оргали йолча «Юманите» яхача газета тIа издатехача статья тIа В. Жоанпеса йоах Морис Тореза цIерагIча институте ешаргйолча лекцешка гIоеттадаргдола дешаш дувцара юкъе парте дуккхача активистана, интеллигенте мискалаша, боллохтиеа студенташкен болча кагирхоша дайхь лоацарг хилараж тешаем бийа болга.

Парте 50-гIа шу дааара юбилейна ФКП «Эдисьон сосьаль» яхача издательства араяийнад воалаш волча французски тохкамхочун-марксиста «Бийса йисте йоал Тур» яха книжка. Цу тIа дуеп французски коммунистический парти хьахилара исторех лаьца. ФКП хьахила йолаелара исторена кIавзалелья а ший ин тохкам хетабаь волча книжка автора яьнад, шоай революционни хьадехараш бахьанерча къовсама французски болллошта керте ден нал дола коммунистий парти этта хиннача, дийлургдолача деношка ллатта хьал эгара кийсагIа а объективнегIа а дувца гIийртав ше кердача балха тIа.

А. КРАСИКОВ, ТАСС корреспондент.

Париж.

ВЕЖАРИЙ НОВКЪОСТАЛИ ВIАШИ ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРИ

Монгольски Халкъа Республико 1921 шерагара 1970 шерага кхоччалца Советски Союза новкъосталла хьальий 450 соагIа йоккха промышлени, юртбоахама, культурни объект, яхаш, хоам бу МОНЦАМЭ агентства. Царех а Улан-Баторера, Дарханера, Чойбалсанера промышлени комплексаши электростанцеши. Къалбеседеши Центральни районашкара высоковольтни линеш, йоккха продуктивность йола юртбоахама госхозаши юртбоахама объединенеши, машиньахий линеш.

Шин мехка цхьатарарча бокьонийи вIаший пайданерчен принципий ларда тIа гIуллакхаш леладара юкъе доагIа дукхита я товараш дIа-хьа дувцаллга. Монголе халкъа боахам дегIабоалабара Советски Союзо кредиташ телга, кадраш кийчъяра советски новкъостал хелга, шин мехка халкъа-боахама планашта коорденаци епа, производственни опыт вIашой довзийтилга.

МОНЦАМЭ комментаре тIа белгалдоах шерагара шерага дегIаухаш латта монголо-советски экономически отношенеш цхьатарра бокъоваш йолаш вIаший пайданеч хилара, суверенитете ший дара, чурча гIулакхашта юкъе ца гIертара ларда тIа хилар. Уж кердача тайпара отношенеш я эксплуатацех мукъа долча халкъашта юкъера отношенеш, цар ларда я пролетарски интернационализм.

Монголо - советски доттагIла даим хургдолаш а дохаргдоаиш я да, яхаш, белгалдоах МОНЦАМЭ. Из бакъду монголо-советски отношенеш вIаший гIулакхаш леладарех ах бIаь шера историе. Монгольски халкъо доккхал ду цу доттагIалах, хIаьта из монгольски революце яьхача Iалаьмате йоккхайча коталовех йола цаI хилар а лерх. Советски Союзо доаттагу политически, экономически, культурни кхача тайпаех дола новкъостал Монголи сиха дегIаккхуалара, монгольски халкъо яьха революционни коталонаш лоравра. Дунеа халкъашта юкъера МНР сий дегIаахарэ низ кхоача фактор массе хана хила а хиннай, йолаш а я.

(ТАСС).

Ирана къаман экономике лоархIаме моттиг дIалоац мекхдьатта лахаро, чекхдахаро, доазол дехьа доккаро. Из маьлера бедал доазол дехьа йоккха кхухьийтача пентрех ЦаI я Персидски заливера Харк яха гIайаре.

Укххаза хьалхьей хIанзарча тайпара йола мекхдьатта химически заводаш, Iалаьмата дукха мекхдьатта чулоша резервуараш, дукха мекхдьатта проводаш.

СУРТА ТIА: мекхдьатта химически заводе. Ирански специалист Р. Аббас — управление пультана хьалхашка.

В. СОБОЛЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

УРАНА ТIАКХУВШ

Нигер яьахна башха тервалъеш хинвана Малхбузен Германе промышленни компанеша. Из мохк перспективнеш кIезига йолеш баьнна хеташ хиннаб Малхбузехьан далецаш. Нигера фоарла тIа аьга дац, наьхьаш кIезига да, долаш дараш а воча хьале да. Маьхе дола минерални рузкъаш гучадаьннадац.

Цуьдухь ФРГ монополисташ лоархIабеш хиннабац сийбенна нига шоай капиталаш дIааьхийта. Юха цIаьхха хилле а хIама хувцаленнад. Каст-каста Нигере яха баьнаб малхбузенгерманоски монополей эмиссараш. Юхалург Нигера 15 миллион марий енпай.

Юкъьанна тамаше хеташ хинна боинсан промышленникаша леладераш кхетадана мехка къалбаседе йоккха урана рудаш доккха моттиг карайьтен цунца дувзадеана СОМАИР яха вIашагIъаьа компани яьтен Нигера правительства официальни дIахкайкадича.

Нигере къьастта а хьинаргIа тьувз малхбузенгермански бяь концерна: «Хиберина АГ», «Клекнер унд К°», «Металлгезельшафт», АГ», «Штайнколен - электрицитет АГ» хьаяь «Уран-Газельшафт АГ» яха компани. ХIана гучадьпад лакхехьа хьохахьача компане, французски итальянски фирмаша ирбенна конкуренци къовсам лоаттабаьчул тIехьагIа. «СОМАИР» ашеех дикка доккха процент яйца хилар, иоттача гIулкхаца нуи йоккхийче акционерех йола цаI хинна дIа я отташ. Малхбузен Германе юкъерчал доалаш хакъа лувиргия уран доаллача моттигашкара из дахарах 1974 шу тIаккхоачеш шера керте 150 эзар тоннага кхочаш обогащении руда чакхбоахалуш хургйола обогатительни завод йиллареш юкъе. Завод хьалаь выпаччул тIехьагIа цун продукцех дикка доккха дакхъа ФРГ дIайилергда.

А. ТИШКИН, (ТАСС).

1970 ШЕРА 7 НОЯБРЕ ГОРОД ГРОЗНЕ КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕМОНСТРАЦИ ЯРА ПЛАН

Город Грознерча къахьегамхой ерригача города юкъара демонстраци хул 1970 шера 7 ноябре. Демонстраци дIайолалу IуйрIийна 10 сахьат даьлча. Болхлойи гIулаккхера нахи, шоай предприятеш, учреждене, организацеш йолча гул а хийа. районни колоннаш дIаеттаяра белгалдьча моттигашка тIабоагIа.

КОЛОННА ЛЕЛАРА ПОРЯДОК

1. Вайнахаш ярий колонна 9 сахьат доалаш хьаугIа а лийа, Революце проспектагIа дIаотт. Колонна керта КПСС обкома зданена хьалххашка хул.

2. Профтехобразоване Управлене колонна, 9 сахьат доалаш Победа проспекта аьрда оагIорахьа дIа а этте, Революце проспектага кхаччалца Iоахо йода. Колонна керта Детски мир яхача тиквна хьалхашка хул.

3. Школьникий колонна 9 сахьат доалаш Орджоникидзе проспектагIа дIаотт. Колонна керта Победа- проспектана IотIаотт. Профтехобразоване Управлене колоннаи тIехьа йода.

4. Октябрьски района колонна IуйрIийна 9 сахьат доалаш Ленина улица тIа йоагIа. Колонна керта Николаевай - Терешковай улица тIа IотIаоттащ хул. Школьникий колоннана тIехьа йода.

5. Заводской района колонна 9 сахьат даьлча Победа проспекта тIа а лийа, аьтта оагIорахьа дIаотт. Колонна керта Орджоникидзе проспектана IотIаоттащ хул. Октябрьски района колоннана тIехьа йода.

6. Старопромысловски района колонна 9 сахьати 30 минути дайча Победа проспекта тIа йоагIа, цун аьрда оагIорахьа, профтехобразоване Управлене колоннана тIехьа дIаотт. Заводской района колоннана тIехьа йода.

7. Ленински района колонна 10 сахьат даьлча Орджоникидзе проспекта тIа дIаотт. Колонна керта Красни фронтовикий улица тIа IотIаотт. Старопромысловски района колонна тIехйоалча хана Комсомольски улицагIа Iо а яхе Революце проспектана IотIаотт. Старопромысловски колоннана тIехьа йода.

Общественни порядок Iалашъеяра колоннай лелар кийсдехкен Нохч - ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министра заместителa мол. А. Ф. Буза тIадуха.

Массе тайпара транспорт чульача зоне тIолла леларгйоацаш соцаш IуйрIийна 8 сахьат даьлча дена демонстраци чакхъьяллалца, къаьсттача пропускегIа лелача транспортагара дIайиккхача.

Чулацача зоне гIолла леларбоацаш гIашлой совцабу IуйрIийна 8 сахьати 30 минути яьлча дена. Къаьсттача пропускегIа трибуна тIа вуу из ший доаллаьа хилар хойташ дола документ хьахьекхача 9 сахьати 45 минути яллалца.

Городской праздничий комиссе.

ХАОТТАМ

Тахан республика гIоллей Грознен хувцалуш моркаш а йолаш, лоадама йовчан а йоацаш, къилбаседа-малхбузехьара гIаьххьача боараме, цхьаза чIоагIа мух а хьекхаш хо хила я фегара температура республике гIолла 8—13, Грозне 10—12 градус дIовхал йолаш хила а тарлу. ДIахорча шин дени шин буси моркаш а йолаш, юкъ-юкъе сиха а еххаш, 6 ноябре кагI-нагахьа догIа а дехлаца. Малхбузехьара гIаьххьача боареме мух а хьекхаш ха хилеш фегара температура бийсашка 3 градус йIовхалгара 2 градус шелалга кхоачаш, деношка 6 ноябре 4—9, 7 ноябре 8—13 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

5 ноябрь
РАДИО:

6.30 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.22 — Концерт. Моттигерча авторий произведенеш (нохчий меттала). 8.45 — «Мох, кхиекен континенташкен гIолла» яха беседа. (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.15 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 16.45—Свиридов. «Поэтически оратори» (эрсий меттала). 17.30 — «Октябро кердабаьккха мохк» яха радиокомпозици (гIалгIай меттала). 18.00 —Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Ашараш. 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ:

22.00 — Школьни каникулаш долча деношка. «Чукотка начальник» яха фильм.

15.00 — Передачай программа. 18.05—Миллиций ленински университет. «Сийлахьйоккха Октябрь—халкъий байракх» (ЦТ). 18.35 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала). 18.50 — Киножурнал. 19.00 — «Октябрь — къахьегама салют», 20.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Заря» (Ворошиловград) ЦСКА. 2-гIа тайм. Ворошиловградера передача (ЦТ). 20.45 — Дунен кхьера обзорени. 21.00 — «Разлом» яха фильм - спектакль (шоллагIа серп). 22.10 — Документальни фильма кинозал.

6 ноябрь
РАДИО

6.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.22 — Вай доттагIий моаршал. 8.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 15.00 — «Октябра сердал» яьлла йола радиокомпозици (эрсий меттала). 15.30 — «Советски илли» — концерт (эрсий меттала). 15.55 — «Вахара кхоачашдь уйла» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 16.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 16.33 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.55 — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцена хетаяь заседани. Концерт. Съездий Кремлевски дворецера трансляци.

ТЕЛЕВИДЕНИ:

16.55 — Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 53 шу дзаара хетаяь торжественни заседани. Концерт. Съездий кремлевски Дворецера трансляци. Перерывах информационни программа (ЦТ). Концерт йистехьа «Октябра деношка» яха художественни фильм.

КОДАМ

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советерча радиовещанен телевиденен Комитета коллективо чIоаггIа хала а хеташ кодам бу Ерригсоюзни радио специальни корреспондентага Тебоев Iабазбика Туханага цун воша Султан ха йоацаш кхалхарца дувзадеана.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-98; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретаря — 3-34-38; партийни вахарен культуран промышленностен отделий — 3-42-50; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмий отделен бухгалтерен — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-98; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни культуры промышленности — 3-42-50; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ02518. Заказ № 11043.